

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

СТАНАСЮК НАТАЛІЯ СТЕПАНІВНА

УДК 330.341.1:338.24(477)

**ЕКОНОМІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ТА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Львів - 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка»

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
заслужений працівник народної освіти України
Кузьмін Олег Євгенович,
Національний університет «Львівська політехніка»,
директор Навчально-наукового інституту
економіки і менеджменту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор, академік
Національної академії наук України
Амоша Олександр Іванович,
Інститут економіки промисловості НАН України,
директор

доктор економічних наук, професор
Маслак Ольга Іванівна,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського,
завідувач кафедри економіки

доктор економічних наук, доцент
Носов Олександр Юрійович,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут,
професор кафедри права, соціально-гуманітарної та
загальноекономічної підготовки

Захист відбудеться “30” листопада 2018 р. о 13⁰⁰ год на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.052.03 в Національному університеті «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12, 4-й корпус, ауд. 209а).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. Професорська, 1).

Автореферат розісланий “25” жовтня 2018 р.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради,
к.е.н., доцент

А.С. Завербний

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах обрання Україною стратегічного курсу на євроінтеграцію важливими інструментами економічної політики країни повинні стати структурна перебудова та модернізація промисловості, розвиток інноваційно-інвестиційної моделі національної економіки, що базована на впровадженні нових прогресивних технологій в економіку та управління господарською діяльністю підприємств. Незважаючи на це, розвиток промислового виробництва в нашій країні досі не став належним засобом підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та національної безпеки держави. Сучасну вітчизняну промисловість можна розглядати в якості не збалансованої системи взаємодії як старих технологічних систем, що залишилися в спадок від радянської економіки, так і нових, виникнення яких зумовлено розвитком процесів глобалізації та індустріалізації в світовій економіці.

Підтримання високих темпів розвитку промисловості та рівня прибутковості промислових підприємств не можливе без ефективного використання промислового потенціалу національної економіки як первинної ланки господарського механізму, що акумулює в собі всі ресурси, завдяки результативному використанню яких можна здійснювати основні економічні процеси, формувати збалансовані виробничо-господарські відносини між суб'єктами господарювання, створювати національний дохід.

Варто зазначити, що теоретичне дослідження змістовної сутності потенціалу як економічної категорії, його наукової атрибуції, типології та концептуальних засад формування має значний еволюційний шлях розвитку. Найбільш ранні публікації, які можна вважати фундаментальними для розвитку доктрини потенціалів сягають початку ХХ століття та присвячені дослідженню потенційних можливостей економічних систем. Значний внесок у вивчення зазначеної проблематики належить таким відомим ученим, як Л. Абалкін, І. Ансофф, В. Архипов, А. Анчишкін, В. Бабич, Т. Бернс, К. Воблий, В. Вейнц, Д. Вудворд, О. Гранберг, М. Іванов, Г. Клеймер, В. Леонтьєв, Д. Львов, Е. Менсфілд, І. Разумов, Л. Сайлес, Р. Солоу, Д. Столкер, І. Хорват, М. Чумаченко, Й. Шумпетер та ін. Проте, не зважаючи на значну кількість публікацій за зазначеною проблематикою, дослідження промислового потенціалу як об'єкта оцінювання та управління на макрорівні практично відсутні, що вказує на доцільність проведення досліджень в обраному напрямі.

Необхідність національного промислового відродження актуалізує процес оцінювання промислового потенціалу та аналізування його складових, оскільки за його результатами можна визначити подальшу стратегію промислового розвитку держави із врахуванням наявних можливостей та проводити ефективно державне управління спрямоване на підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Окремі аспекти проблеми оцінювання економічного потенціалу, його окремих складових знайшли відображення у працях таких вчених, як О. Балацький, П. Беленькій, Є. Бойко, В. Боронос, Н. Георгіаді, С. Іщук, С. Князь, Ю. Кудріна,

В. Козик, Є. Лапін, О. Маслак, О. Мельник, Й. Петрович, І. Тернова, О. Федонін, Р. Фещур, Л. Шкварчук, І. Яремко та ін. Пошуку ефективних підходів до державного управління економічними процесами присвячені праці Е. Алаєва, О. Амоші, В. Гейця, З. Герасимчука, С. Давимуки, М. Долішнього, Г. Захарчин, В. Кравціва, О. Кузьміна, І. Лукінова, А. Мазур, І. Михасюка, Н. Мікули, О. Носова, В. Павлова, Н. Подольчака, В. Симоненка, Л. Федулової, Н. Шпака та ряду інших вітчизняних науковців. Обрання стратегічного орієнтира країни на Євроінтеграцію, необхідність зміни пріоритетів промислового розвитку привертають увагу вчених до питань вдосконалення та модернізації структури національного промислового потенціалу. Вагомі теоретико-методологічні дослідження в зазначеному напрямі зроблено І. Алексєвим, А. Гальчинським, Б. Данилишиним, О. Пирог, Ю. Кіндзерським, О. Лапко, Б. Малицьким, М. Одрехівським, С. Філіповою, М. Чумаченком, Н. Чухрай та ін.

Водночас представленні наукові здобутки вітчизняних й зарубіжних дослідників щодо розвитку теорії не вирішують проблематику збалансованого розвитку промислового потенціалу як невід'ємної частини національної економіки із урахуванням особливостей розвитку його складових, їх структурних змін, встановлення зв'язку між процесами відтворення та використання, визначення факторного впливу, що потребує розробки відповідного методичного інструментарію, завдяки застосуванню якого можна було б одержати його комплексне аналітичне представлення. Наростання деформаційних процесів у промисловому розвитку негативно позначається на економічній безпеці держави та свідчить про відсутність ефективного механізму державного управління розвитком промислового потенціалу, спрямованого на подолання загрозливих тенденцій, як в галузевому, так і просторовому аспектах. Це зумовило необхідність розроблення прикладного інструментарію комплексного економічного оцінювання стану та рівня розвитку промислового потенціалу з метою налагодження ефективної взаємодії між його складовими завдяки використанню відповідних інструментів державного управління та визначило актуальність обраної тематики, зумовило постановку мети та завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тематика проведених досліджень відповідає основним напрямам науково-дослідних робіт, які проводяться в Національному університеті “Львівська політехніка”. Одержані результати були використані при виконанні науково-дослідних тем кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва, серед яких “Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку національного господарства та його суб'єктів в умовах дослідження моделі глобалізації”, державний реєстраційний номер 0115U006723, в якій визначено чинники формування сприятливого інноваційного середовища для розвитку промислового потенціалу; “Розвиток міжнародних економічних відносин в умовах глобалізації та євроінтеграції”, державний реєстраційний номер 0117U001462, в якій досліджено європейський досвід державного управління формування і розвитком промислового потенціалу та можливості його використання в Україні; кафедри менеджменту персоналу та

адміністрування “Прогнозування впливу креативної економіки на молодіжний ринок праці”, державний реєстраційний номер 0118U000411, в якій сформовано методологічний підхід до комплексного економічного оцінювання розвитку соціально-трудової компоненти промислового потенціалу в контексті формування стратегії соціальної відповідальності бізнесу (акт про використання результатів від 15.05.2018 р.). Матеріали дисертації використані при виконанні науково-дослідної теми відділу соціально-гуманітарного розвитку регіону ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України” “Механізм регулювання міграції населення в умовах трансформації регіональних ринків праці”, державний реєстраційний номер 0116U004032, в якій до потреб аналізу трансформації регіональних ринків праці було запропоновано методологічні положення з комплексного економічного оцінювання стану та рівня розвитку соціально-трудової компоненти промислового потенціалу в галузевому розрізі та просторовому аспекті (довідка про використання результатів від 01.10.2018р.).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у розробленні теоретико-методологічних та прикладних засад щодо проведення комплексного економічного оцінювання промислового потенціалу та формування концептуальної основи управління його розвитком в умовах становлення інноваційно-орієнтованої моделі економіки.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено вирішення таких завдань:

- уточнити понятійно-термінологічний апарат “промислового потенціалу” на основі аналізування концептуальних підходів до трактування його економічної сутності;
- розвинути поелементну декомпозицію промислового потенціалу з огляду на змістовне наповнення категорії, встановити взаємозв’язок між еволюційними етапами економічного розвитку та його внутрішньою архітектонікою;
- розробити методологічні засади комплексного економічного оцінювання промислового потенціалу як полікомпонентної категорії, визначити підходи, принципи, сформувані систему індикаторів та показників оцінювання;
- обґрунтувати концептуальні засади державного управління розвитком промислового потенціалу та основні тенденції його модернізації в Україні;
- побудувати концептуальну модель формування системи факторів впливу на розвиток промислового потенціалу та розвинути класифікацію факторів;
- встановити взаємозв’язки між структурними змінами факторів та критеріями ефективності розвитку промислового потенціалу;
- розвинути типологію промислових кластерів як центрів налагодження взаємодії між державою, університетами та бізнесовими структурами та сформувані набір важелів державного регулювання просторового розвитку промислового потенціалу;
- розробити комплекс моделей формування сприятливого макросередовища для переведення промислового потенціалу на інноваційну основу розвитку;

- обґрунтувати концепцію державного управління розвитком промислового потенціалу на основі збалансованого поєднання його внутрішньоструктурного наповнення;

- сформулювати механізм державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу та методологічні положення з економічного оцінювання його ефективності;

- визначити стратегії розвитку промислового потенціалу із урахуванням досягнутих рівнів розвитку відтворювального і реалізованого потенціалів.

Об'єктом дослідження є процеси розвитку промислового потенціалу, його економічне оцінювання та державне управління.

Предметом дослідження послужили концептуальні, методологічні та прикладні положення з розроблення засад економічного оцінювання та державного управління розвитком промислового потенціалу як невід'ємної характеристики національного господарства в умовах становлення інноваційної моделі розвитку.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження формують класичні положення економічної теорії, фундаментальні концепції теорії і методології державного управління, а також дослідження науковців, в яких висвітлено теоретичні та прикладні аспекти розвитку національного господарства, його окремих складових, промислового сектора економіки.

Для досягнення постановленої мети використано сукупність загальнонаукових і спеціальних прийомів та методів наукового пізнання, а саме: семантичний аналіз – для уточнення понятійно-термінологічного апарату дослідження промислового потенціалу (підр. 1.1, 1.2, 1.4, 2.1, 4.2, 5.3); компаративний аналіз – для вивчення зарубіжного досвіду державного управління розвитком промислового потенціалу, формування концептуальних основ промислової політики (підр. 1.4, 5.1); проведення кластеризації національної економіки (підр. 4.2); системний – для формування системи показників та індикаторів оцінювання промислового потенціалу (підр. 1.3, 3.2), показників формування інтелектуально-інноваційних промислових кластерів (підр. 4.2), системи державного управління розвитком промислового потенціалу (підр. 1.4); розроблення концепції державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу (підр. 5.3); групування – для розвитку класифікації методів оцінювання промислового потенціалу (підр. 1.3), удосконалення класифікації факторів впливу на розвиток промислового потенціалу (підр. 2.1), розвитку типології промислових кластерів (підр. 4.3); статистичного аналізу – для виявлення тенденційності зміни факторів впливу на розвиток промислового потенціалу (підр. 2.2), аналізування показників розвитку промислового потенціалу (підр. 3.1); інтегрального оцінювання – для проведення комплексного оцінювання рівнів розвитку промислового потенціалу як в галузевому так і в просторовому аспектах (підр. 3.2, 4.1); формування системи індикаторів оцінювання сприятливості макросередовища (підр. 5.2); прогнозування – для визначення прогнозних значень факторів розвитку промислового потенціалу (підр. 2.2); факторного аналізу – для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між структурними зрушеннями та результативними показниками розвитку

промислового потенціалу (підр. 2.3); нечіткого кластерного аналізу – для побудови інтелектуально-інноваційних промислових кластерів (підр. 4.3); структурно-логічного моделювання – для поелементної декомпозиції механізму державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу (підр. 5.3); багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу – для моделювання сприятливого інноваційного середовища для розвитку промислового потенціалу (підр. 5.2); абстрактно-логічний метод – для формулювання висновків та теоретичного узагальнення результатів дисертаційного дослідження.

Інформаційною основою для проведення дослідження були нормативно-правові документи Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, відповідних міністерств та відомств, дані Державної служби статистики України, матеріали міжнародних рейтингів, наукові доробки вітчизняних і зарубіжних вчених у визначеній площині досліджень, а також аналітичні розрахунки, зроблені автором під час проведення дослідження у сфері економічного оцінювання та державного управління розвитком промислового потенціалу.

Наукова новизна одержаних результатів базується на концептуальному вирішенні проблеми економічного оцінювання та державного управління розвитком промислового потенціалу в умовах формування та реалізування нової економічної парадигми. Найбільш вагомими результатами теоретичного та прикладного характеру є такі:

вперше:

- обґрунтовано на умовах полікомпонентності систему індикаторів комплексного економічного оцінювання промислового потенціалу, що базується на формуванні вхідних та вихідних індикаторів за складовими промислового потенціалу. Пропонований методологічний підхід дозволяє виділити два види промислового потенціалу (відтворювальний та реалізований), збалансована взаємодія яких є основою його розвитку як в галузевому, так і в просторовому аспектах, що слід враховувати при формуванні стратегії промислового розвитку в державі;

- запропоновано комплекс моделей формування сприятливого інноваційного середовища як результату мультиколінеарного впливу факторів макросередовища з огляду на результативні показники розвитку інноваційної компоненти промислового потенціалу. Встановлено, що інноваційний розвиток промислового потенціалу детермінується чинниками сталого розвитку, що дозволяє розробити практичні рекомендації щодо реалізації концепції сталого промислового розвитку в Україні;

- розроблено відповідно до типології інтелектуально-інноваційних промислових кластерів, що базується на результатах нечіткого кластеризування просторової концентрації інтелектуальної та інноваційної компонент, набір важелів державного регулювання просторового розвитку промислового потенціалу;

удосконалено:

- категорійний апарат теорії потенціалів, а саме: представлено авторське тлумачення категорії “промисловий потенціал”, що, на відміну від відомих, розглядається з позиції інтегрованого підходу та об’єднує ресурсний, гіпотетичний,

системний та результативний підходи до тлумачення його економічної сутності та категорії “збалансований розвиток промислового потенціалу” як діалектичної взаємодії відтворювального та реалізованого потенціалів його відтворювальних та забезпечувальних складових, що, на відміну від існуючих, характеризується дуалістичним тлумаченням промислового потенціалу як наявної можливості та результатами її використання;

– сучасну факторну концепцію розвитку промислового потенціалу, що передбачає досягнення гармонійного розвитку в трьохвимірній системі координат: “ресурси – людина – простір”, яка, на відміну від відомих, розглядає людину як основний центр впливу на процеси, що відбуваються в промисловому секторі економіки;

– концепцію державного управління розвитком промислового потенціалу, формування якої, на відміну від інших, базується на досягненні збалансованої взаємодії між відтворювальними складовими потенціалу в галузевому та просторовому аспектах;

набули подальшого розвитку:

– структурні складові промислового потенціалу, які формуються в процесі його розвитку, що, на відміну від наявних, згруповані з огляду на сутнісне економічне наповнення таких понять, як “ресурси”, “можливість”, “система” та “результат”, покладених в основу визначення базової дефініції;

– сформований концептуальний базис державного управління розвитком промислового потенціалу, що, на відміну від наявних, базується на виділенні основних складових елементів із врахуванням ієрархічних рівнів управління та обґрунтуванням організаційних основ розвитку;

- методологічні положення з оцінювання ефективності структурних змін факторів впливу на розвиток промислового потенціалу, що, на відміну від існуючих, дозволяє встановити причинно-наслідкові зв'язки між макроекономічними чинниками та критеріями ефективності промислового розвитку за відтворювальними складовими;

- методологічні положення з оцінювання економічної ефективності механізму державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу, що, на відміну від наявних, базуються на мікро- та макроекономічних моделях “ресурс-результат” та одержанні максимально можливого соціально-економічного ефекту при оптимальному поєднанні різних функціональних складових промислового потенціалу;

- теоретико-методологічні положення щодо формування стратегій розвитку промислового потенціалу, що, на відміну від відомих, базуються на врахуванні рівнів розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів окремих видів промислової діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні прикладного інструментарію реалізування державного впливу на розвиток промислового потенціалу із врахуванням результатів проведеного економічного оцінювання, надбань зарубіжного досвіду та особливостей розвитку національного

господарства. Наведені результати можуть бути використані при формуванні стратегій розвитку промислового сектора економіки, формуванні набору інструментів механізму державного управління розвитком промислового потенціалу з метою призупинення та ліквідації негативних тенденцій притаманних сучасного етапу економічного розвитку.

Сформульовані в дисертаційній роботі висновки та пропозиції використовуються у практичній діяльності Комітету з питань промислової політики та підприємництва Верховної ради України (довідка №04-30/14-192/104611 від 17.05.2018 р.); Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (довідка №3903-06/44103-07 від 09.10.2018 р.), Департаментом економічної політики Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 1-10-1157 від 05.05.2018), а також промисловими підприємствами України: ПрАТ “Львівський локомотиворемонтний завод” (довідка № 055 від 23.10.2017 р.), ТзОВ “Торгово-виробнича фірма “Ніка” (довідка № 5/12-7165 від 25.12.2017 р.), ТзОВ “Сервіс” ПАТ “Стрийський завод ковальсько-пресового обладнання” (довідка №17-55 від 23.02.2018 р.), ППФ “Фаворит АМ” (довідка № 02/04-1 від 02.04.2018 р.), ТОВ “Вент-сервіс” (довідка № 31/1 від 26.03.2018 р.), ТзОВ “Франківської фармацевтичної фабрики” (довідка № 1-25-05 від 22.01.2018 р.).

Теоретико-методичні розробки, одержані в процесі проведення дисертаційного дослідження, впроваджені у навчальний процес Національного університету “Львівська політехніка” та мають практичне застосування при викладанні дисциплін: “Глобальна економіка” для студентів спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини”; “Адміністрування державно-приватного партнерства у бізнесі” спеціалізації “Бізнес-адміністрування”, “Системний аналіз та прийняття інноваційних рішень” спеціалізації “Управління інноваційною діяльністю” освітньо-кваліфікаційного рівня магістр; “Економіка зарубіжних країн” для студентів спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини”; “Accounting and auditing” для студентів спеціальності 073 “Менеджмент” “Економіка зарубіжних країн” освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр (довідка №67-01-830 від 07.05.2018).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота містить результати самостійно виконаних наукових досліджень та розкриває авторський підхід до розв’язання важливої науково-практичної проблеми, пов’язаної із необхідністю розвитку промислового потенціалу держави як рушійної основи інноваційних зрушень в національній економіці. Із наукових праць, що публікувалися у співавторстві, було використані лише особисті внески здобувача, які конкретизовано у наведеному списку наукових праць.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретико-методологічні положення та результати дослідження розглянуто на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, а саме: “Земельні відносини і просторовий розвиток” (м. Київ, 13-14 квітня 2006 р.); “Наукові дослідження – теорія та експеримент” (м. Полтава, 18-20 травня 2009 р.); “Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю” (м. Черкаси, 18-20 травня 2011 р.); “Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та

перспективи вирішення” (м. Львів, 11-12 квітня 2014 р.); “Wybrane zagadnienia współczesnej rachunkowości w Polsce i na Ukrainie”(m. Lublin, 21-22 maja 2015 r.); “Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп’ютерних технологій в Україні” (м. Львів, 4-8 квітня 2016 р.); “Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення” (м. Львів, 14-15 квітня, 2016 р.); “Управління інноваційним процесом в Україні: економічні, соціальні та політичні трансформації” (м. Львів, 19-21 травня, 2016 р.); “Інновації та трансфер технологій” (м. Дніпропетровськ, 25-27 травня, 2016 р.); .); “Перспективи розвитку національної економіки” (м. Запоріжжя, 9-10 вересня, 2016 р.); “Економічний механізм управління інноваціями: методологія, теорія та практика” (м. Львів, 16-17 вересня, 2016 р.); “Пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку держави та регіонів” (м. Дніпро, 16-17 вересня, 2016 р.); “Фінанси, банківництво, страхування ” (м. Львів, 22-23 вересня, 2016 р.); “Розвиток сучасних міжнародних економічних відносин: фінансово-економічні та соціальні чинники. ” (м. Одеса, 23-24 вересня, 2016 р.); “Маркетинг та логістика в системі менеджменту ” (м. Львів, 3-5 листопада, 2016 р.); “Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп’ютерних технологій в Україні ” (м. Львів, 27-31 березня, 2017 р.); “Сучасні шляхи стабілізації фінансово-економічного стану країни” (м. Львів, 26-27 травня, 2017 р.); “Сучасний фундамент розвитку національної економіки.” (м. Київ, 2-3 червня, 2017 р.); “Innovative Economy: Processes, Strategies, Technologies” (м. Кельце, Польща, 27 січня, 2017 р.); “Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки.” (м. Львів, 18-19 травня, 2017 р.); “Economy and Society: A Modern Foundation For Human Development.” (м. Лейпціг, Німеччина, 23 червня, 2017 р.) та наукових семінарах кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету “Львівська політехніка”.

Публікації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 51 наукову працю із загальним обсягом 39,5 друк.арк. (особистий внесок автора становить 35,0 друк.арк.), в тому числі: 4 монографії (з них 1 одноосібна), 23 статті у наукових фахових виданнях України (з них 8 у наукових періодичних виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних), 1 стаття у виданні, яке належить до наукових періодичних видань інших держав та 2 - виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз даних, 21 теза доповідей науково-практичних конференцій.

Структура і обсяг дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, 5 розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 388 сторінках тексту. Робота містить 84 таблиці, 28 рисунків, 8 додатків і список використаних джерел із 405 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі проведено обґрунтування актуальності теми наукового дослідження, визначено мету та завдання, предмет та об’єкт дослідження, методи проведення дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичну та практичну цінність роботи,

апробацію основних результатів дисертаційної роботи та представлено особисті напрацювання автора по обраній тематиці.

У першому розділі **“Теоретико-методологічні засади дослідження промислового потенціалу”** простежино еволюцію концептуальних підходів до трактування економічної сутності категорії “потенціал”, з’ясовано сутнісне наповнення дефініції “промисловий потенціал”, визначено принципи його формування та розвитку, наведено внутрішню архітектуру промислового потенціалу з позиції ресурсного, гіпотетичного, системного та результативного підходів, обґрунтовано методологічні положення щодо проведення комплексного економічного оцінювання стану та рівня розвитку промислового потенціалу, сформульовано концептуальні підходи до державного управління його розвитком.

У дисертації проведено дослідження генезису понятійно-категоріального апарату “розвитку промислового потенціалу” на основі опрацювання праць вчених-економістів, а також відповідної економічної літератури. Встановлено, що в сучасній економічній науці не існує єдиного визначення поняття “потенціал”, особливо стосовно промислового розвитку, що зумовлено складністю та багатогранністю категорії та її ключовою роллю для розвитку національного господарства. За результатами проведеного дослідження можна стверджувати, що промислового потенціалу як економічній категорії притаманне амбівалентне тлумачення (рис.1).

Рис. 1 Змістовне наповнення промислового потенціалу

Примітка: виокремлено автором

Проте, очевидним, є взаємозв’язок між різними етапами розвитку економіки та науковими дослідженнями. Одержані результати свідчать, що кожен із наукових підходів не заперечує інший, а доповнює сутнісне наповнення категорії новим якісним розумінням економічної природи потенціалу.

На основі проведеного аналізування та узагальнення різних концептуальних підходів пропонуємо розглядати промисловий потенціал як накопичений результат від функціонування скоординованої системи взаємопов'язаних елементів, які створюють можливість досягнення як тактичних, так і стратегічно важливих цілей промислової політики, задоволення потреб населення у промисловій продукції та підтримання економічної безпеки держави.

Розвиток промислового потенціалу передбачає перехід від одного стану до іншого при цьому повинні бути збережені попередні досягнення та створені умови для майбутніх змін. Виходячи із зазначеного, розвиток промислового потенціалу неодмінно повинен бути пов'язаний із становленням стратегічних орієнтирів національної економіки. Сучасна стратегічна мета держави спрямована на побудову інноваційної економіки відображає закономірний процес, характерний для розвинутих країн світу, де інновації виступають рушіями економічного поступу суспільства. Сьогодні Україна перебуває на перехідному етапі до становлення інноваційної економіки, тому розвиток промислового потенціалу, в першу чергу, пов'язаний із запровадженням інновацій та проведенням інноваційної діяльності промисловими підприємствами.

У дисертації зазначено, що інтенсифікація розвитку національної промисловості не можлива без активізування складових її промислового потенціалу, формування його збалансованої структури. Установлення рівня виявлених тенденцій розвитку окремих складових потенціалу дозволяє мобілізувати зусилля, визначити резерви, більш точно встановлювати планові показники розвитку галузі, видів діяльності, підприємств тощо. Саме структурування дозволяє перейти від загальнотеоретичної площини до більш прикладних досліджень.

На сучасному етапі не тільки спостерігається відсутність єдиного підходу до трактування поняття "потенціал", але й немає цілісного бачення його структури. Не заперечним є факт, що промисловий потенціал виступає функціональною складовою економічного потенціалу, який розглядають як економічну категорію більш вищого ієрархічного рівня. З огляду на зазначене, промислового потенціалу приманні ті ж елементи, які є типовими для економічного потенціалу загалом, а відмінність полягає лише в їх функціональному призначенні.

Узагальнивши теоретико-методологічні підходи до структуризації промислового потенціалу, можна виділити такі основні елементи: природно-ресурсний, виробничо-господарський, соціально-трудова, фінансово-економічний та інноваційний потенціали. Усі визначені елементи споживаються в процесі розвитку промислового потенціалу та формують його відтворювальну основу. Кожна змістовна складова промислового потенціалу наділена певною сукупністю ресурсів відповідного цільового призначення. Окрім відтворювальних складових промислового потенціалу доцільно розрізняти забезпечувальні, які створюють умови для його розвитку, зокрема інфраструктурна, маркетингова, просторова, інформаційна складові тощо). Проте компонентна структура промислового потенціалу не може бути сталою величиною, оскільки існуючі елементи можуть доповнюватися новими. Такий динамізм зумовлений зміною типів економічного

розвитку, появою нових нетрадиційних факторів виробництва, нестабільністю зовнішнього середовища, ринковою кон'юктурою тощо. Внаслідок цього постійно відбуваються структурні зрушення, які виступають факторами розвитку промислового потенціалу.

У дисертації запропонований методологічний підхід до проведення комплексного економічного оцінювання стану та рівня розвитку промислового потенціалу, який базується на виділенні вхідних та вихідних індикаторів в розрізі складових промислового потенціалу. Загалом вхідні індикатори характеризують масштабність залучення ресурсів та їх здатність до відтворення. Вихідні індикатори формуються із врахуванням показників результативності та ефективності використання ресурсів. На основі виділення вхідних та вихідних індикаторів пропонуємо розрізняти рівень розвитку відтворювального потенціалу (наявна можливість) та рівень розвитку реалізованого потенціалу (використана можливість).

Для розрахунку відповідних інтегральних показників пропонуємо використовувати таку формулу:

$$I_{внп(рнп)} = \sqrt[4]{I_{стк} \cdot I_{вгк} \cdot I_{фік} \cdot I_{інк}}, \quad (1)$$

де $I_{внп(рнп)}$ – інтегральний рівень розвитку промислового потенціалу (відтворювального або реалізованого), $I_{стк}$ – інтегральний рівень розвитку соціально-трудової компоненти, $I_{вгк}$ – інтегральний рівень розвитку виробничо-господарської компоненти, $I_{фік}$ – інтегральний рівень розвитку фінансово-інвестиційної компоненти, $I_{інк}$ – інтегральний рівень розвитку інноваційної компоненти.

За аналогією (формула 1) проводиться зведення індикаторів в межах певної компоненти промислового потенціалу. Тобто інтегральне оцінювання рівня розвитку промислового потенціалу визначається станом рівнів розвитку його окремих складових.

Відповідно за результатами комплексного економічного оцінювання стану та розвитку промислового потенціалу можна визначити його рівень в минулих періодах та спрогнозувати на перспективу; провести міжгалузеві порівняння з метою оптимізації структурних пропорцій; порівняти рівні його розвитку в просторовому аспекті з метою усунення регіональних диспропорцій; оцінити ефективність його використання шляхом порівняння рівнів розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів; планувати заходи спрямовані на зростання його величини та підвищення ефективності використання.

Сьогодні для національних економік більшості високорозвинутих країн характерний перехід до постіндустріальної стадії, що зумовлено розвитком науково-технічного прогресу, який відіграв провідну роль у формуванні їх промислового потенціалу. Фактично сучасний світовий промисловий потенціал є результатом науково-технічної революції, яка зумовила значні зміни у структурі промисловості в

напрямі розвитку наукоємних галузей та надала їй пріоритетного значення. Зрозуміло, що Україна не може залишатися осторонь від світових тенденцій, тому розвиток вітчизняного промислового потенціалу повинен стати одним із основних завдань державного управління.

Проте слід пам'ятати, що кожна країна має свої особливості, зумовлені певними етапами економічного розвитку, тому імплементація досвіду європейських держав повинна бути дуже обережною, оскільки позитивний досвід однієї країни може стати негативним для іншої через незрілість її економіки до проведення реформ та запровадження нововведень. Метою управлінської діяльності держави є досягнення стратегічних орієнтирів, які визначають розвиток промислового потенціалу.

При розробленні концептуальних підходів до державного управління розвитком промислового потенціалу необхідно враховувати три базові рівні: макрорівень, на якому провідну роль відіграють стратегічні орієнтири держави; мезорівень (регіональний), який в умовах децентралізації влади зорієнтований на максимальне врахування потреб регіонів; мікрорівень (локальний), на якому держава безпосередньо взаємодіє із суб'єктами господарювання.

У дисертації розкрито сутність державного управління розвитком промислового потенціалу через взаємозв'язок його складових, а саме: управління на рівні державних концептуальних рішень розвитку промислового потенціалу; регіонального управління, що в умовах розширення повноважень регіонів набуває вагомості та державного управління кластерами і об'єднаними територіальними громадами (рис.2).

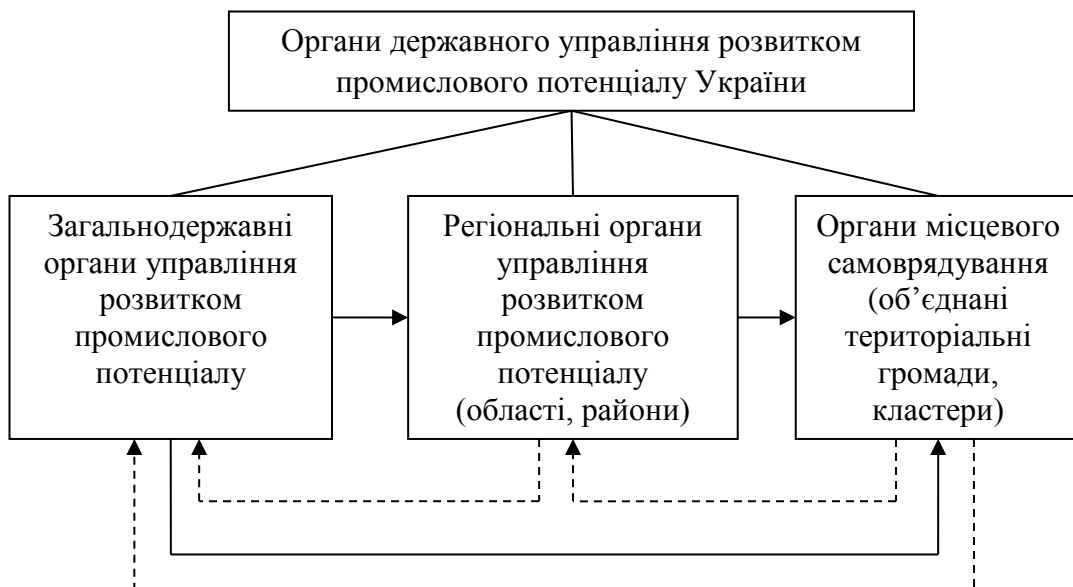

Рис.2. Складові державного управління розвитком промислового потенціалу

Примітка 1 : побудовано автором. Примітка 2 :

————— управлінські рішення (накази, розпорядження, вказівки, директиви);
 - - - - - зворотний зв'язок (інформація про виконання наказів, розпоряджень, вказівок, директив).

За суб'єктивним складом державне управління являє собою складну систему, діяльність якої спрямована на забезпечення позитивної динаміки розвитку промислового потенціалу, а в кризових умовах усунення негативних тенденцій, що уповільнюють досягнення позитивних економічних змін.

У другому розділі **“Фактори впливу на розвиток промислового потенціалу”** розвинуто факторну концепцію розвитку промислового потенціалу, сформовано систему факторів впливу на його розвиток, проаналізовано тенденційність зміни факторів, встановлено причинно-наслідковий зв'язок між структурними змінами факторів та показниками розвитку складових промислового потенціалу.

На основі узагальнення наукових розробок вітчизняних та зарубіжних вчених сформовано традиційну класифікацію факторів розвитку промислового потенціалу, в основу якої покладено принцип впливу на окремі його елементи. Обґрунтовано, що на шляху становлення національної економіки змінювалась пріоритетність дії окремих факторів, що зумовлено зміною підходів до сутнісного наповнення промислового потенціалу та різними етапами еволюційного розвитку економіки держави. Шляхом узагальнень сформовано класифікацію факторів за системою ознак, що може стати основою для формування показників економічного оцінювання їх впливу на розвиток промислового потенціалу.

У дисертаційній роботі побудовано концептуальну модель формування системи факторів розвитку промислового потенціалу, яка базується на взаємопов'язаній тріаді **“ресурси-людина-простір”** (рис.3).

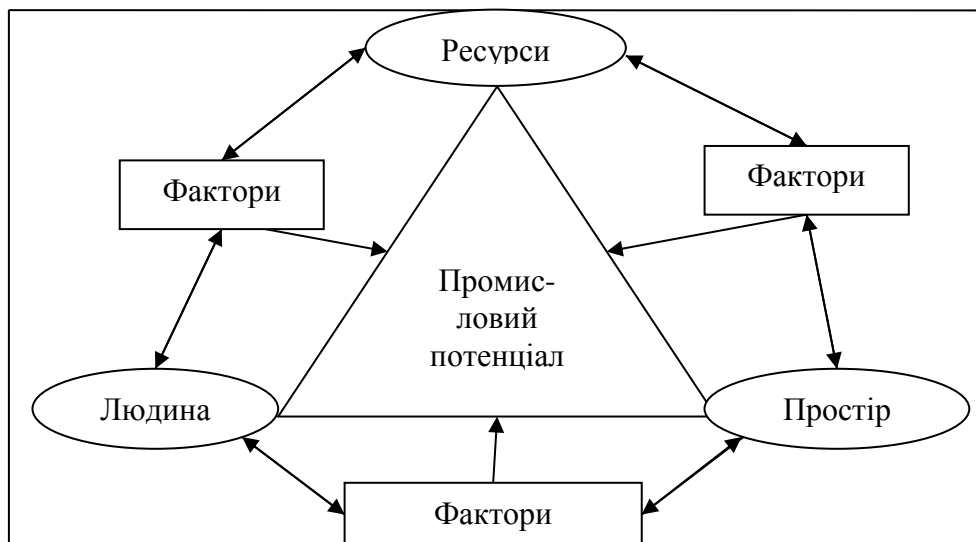

Рис.3. Концептуальна модель формування системи факторів розвитку промислового потенціалу

Примітка: побудовано автором

Проаналізовано тенденційність зміни основних факторів впливу на розвиток промислового потенціалу. Як вагомні фактори розвитку промислового потенціалу, розглянуто стан демографічної ситуації в державі, рівень життя населення,

досягнення макроекономічної стабільності, сприятливість бізнес-середовища; інвестиційний клімат, розвиненість банківської системи, розвиток зовнішньоекономічної діяльності, наявність інтелектуального потенціалу.

Здійснено прогнозування тенденційності змін основних макроекономічних факторів в короткостроковій перспективі за допомогою трендових моделей із використанням різних типів апроксимуючих залежностей та з урахуванням часового ряду років (2000-2016 рр.) (x) та значення коефіцієнта детермінації (R^2) (табл.1).

Таблиця 1

Прогнозні значення показників, які відображають фактори впливу на розвиток промислового потенціалу

Фактори впливу	Показники	Рівняння апроксимуючої залежності	R^2	Прогнозні значення за роками		
				2017	2018	2019
На розвиток соціально-трудової компоненти	Темпи зростання (спаду) чисельності постійного населення (Y_1), %	$Y_1 = -0,0009x^2 + 0,0618x - 98,965$	0,956	99,90	99,93	99,97
	Валовий внутрішній продукт у розрахунку на одну особу (Y_2), тис.грн	$Y_2 = -0,119x^4 + 2,8737x^3 - 12,931x^2 + 46,204x + 92,709$	0,994	36,1	33,1	28,3
На розвиток фінансово-інвестиційної компоненти	Перевищення видатків над доходами (дефіцит) (Y_3), млрд.грн.	$Y_3 = -0,0029x^4 + 0,0794x^3 - 0,2387x^2 + 0,3118x - 0,5327$	0,842	86,4	85,9	81,4
	Кількість суб'єктів Єдиного державного реєстру підприємств та організацій (Y_5), тис.	$Y_5 = -0,1763x^2 + 67713x + 751171$	0,991	1398	1401	1400
	Кількість зареєстрованих злочинів-вимагання (Y_6), тис.	$Y_6 = 0,0002x^3 + 0,0121x^2 - 0,3945x + 3,0464$	0,975	1,0	1,3	1,6
На розвиток виробничо-господарської компоненти	Інвестиції в основний капітал (Y_7), млрд.грн.	$Y_7 = -0,2707x^3 + 5,9743x^2 - 15,048x + 35,862$	0,911	121,9	49,9	-40,9
	Кредити, надані банками (Y_8), млрд. грн	$Y_8 = -1004,9x^3 + 25334x^2 - 97833x + 106406$	0,964	693,1	500,5	244,1
На розвиток інноваційної компоненти	Кількість працівників наукових організацій (Y_9), тис. осіб	$Y_9 = -0,01102x^3 + 0,0873x^2 - 4,2836x + 191,31$	0,992	83,00	71,48	58,96
	Приріст іноземних інвестицій (Y_{10}), млрд. дол. США	$Y_{10} = -33,525x^3 + 573,18x^2 - 1728,4x + 1832,1$	0,822	-39,1	-54,0	-71,7

Примітка: розраховано за даними Державної служби статистики України

Згідно з одержаними результатами вплив негативних факторів на розвиток промислового потенціалу буде продовжуватися у найближчій перспективі та може набути загрозливих значень для економічної безпеки країни.

Аналізування впливу структурних зрушень на розвиток промислового потенціалу реалізоване на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків між первинними показниками, що характеризують розвиток факторів та критеріями ефективності розвитку його складових із врахуванням динамічності їх змін. За результатами аналізування структурних змін первинних показників визначено

тенденції розвитку основних складових промислового потенціалу. За допомогою коефіцієнтів чутливості встановлено взаємозв'язок між структурними зрушеннями в сфері капіталовкладень, зайнятості, виробництва та інновацій. Проведені розрахунки виявили, в основному, негативні тенденції щодо структурного розвитку промислового потенціалу. Незважаючи на позитивні результати одержані по соціально-трудова складовій, економічна ефективність праці у промисловості є надзвичайно низькою. Отримані результати свідчать про необхідність проведення ефективного державного управління структурним розвитком промислового потенціалу, основою якого повинно стати врахування встановлених причинно-наслідкових зв'язків.

У третьому розділі **“Комплексне економічне оцінювання розвитку промислового потенціалу”** наведено результати дослідження промислового потенціалу України як динамічної поліструктурної системи, базовими елементами якої є соціально-трудова, виробничо-господарська, фінансово-інвестиційна та інноваційна компоненти; проведено комплексне економічне оцінювання стану та рівня його розвитку в галузевому та просторовому аспектах.

На основі запропонованих методичних положень проведено комплексне економічне оцінювання стану та рівня розвитку промислового потенціалу України в галузевому розрізі. При цьому вхідні індикатори поділяються на загальні, які характеризуються кількісними показниками обсягу ресурсів та відображають масштаб їх залучення, та специфічні, що відображають якісні характеристики ресурсів. Для наочного відображення формування інтегральних індексів розвитку промислового потенціалу представлена їх ієрархічна структура на рис.4.

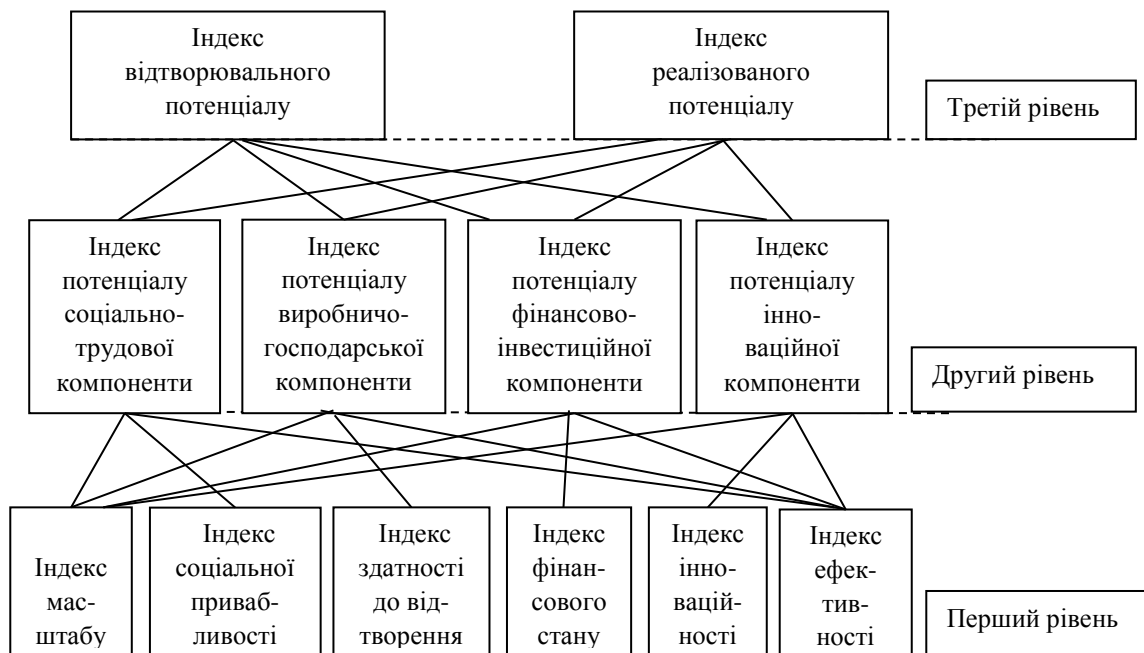

Рис. 4. Ієрархічна модель структури інтегрального індексу рівня розвитку промислового потенціалу

Примітка: побудовано автором

Кожен із інтегральних індексів рівня розвитку промислового потенціалу має складну ієрархічну структуру, оскільки на початковому етапі (перший рівень) формується видова різноманітність індикаторів. Другий рівень потребує їх узагальнення на рівні окремих компонент промислового потенціалу. Третій рівень – це одержання узагальнених результатів шляхом поступового згортання індексів першого та другого рівнів.

Результати комплексного економічного оцінювання розвитку відтворювального і реалізованого потенціалів за основними видами промислової діяльності представлено в табл.2.

Таблиця 2

Інтегральні рівні розвитку промислового потенціалу в секторальному розрізі

Види діяльності, періоди	Інтегральні індекси розвитку									
	Відтворювального потенціалу					Реалізованого потенціалу				
	$I_{стк}$	$I_{вжк}$	$I_{фік}$	$I_{інк}$	$I_{впт}$	$I_{стк}$	$I_{вжк}$	$I_{фік}$	$I_{інк}$	$I_{рпн}$
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів										
2013р.	0,008	0,071	0,040	0,467	0,057	0,571	0,607	0,002	0,992	0,162
2014р.	0,008	0,017	0,083	0,665	0,052	0,487	0,635	0,002	0,996	0,158
2015р.	0,008	0,009	0,173	0,499	0,050	0,460	0,266	0,286	0,944	0,426
Переробна промисловість										
2013 р.	0,006	0,005	0,004	0,000	0,002	0,005	0,000	0,056	0,010	0,004
2014 р.	0,006	0,012	0,001	0,000	0,002	0,005	0,000	0,391	0,000	0,002
2015 р.	0,005	0,082	0,001	0,000	0,003	0,005	0,000	0,018	0,000	0,001
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря										
2013 р.	0,264	0,124	0,041	0,173	0,123	0,006	0,782	0,816	0,010	0,079
2014 р.	0,253	0,072	0,120	0,163	0,137	0,007	0,737	0,366	0,960	0,206
2015 р.	0,283	0,154	0,131	0,423	0,222	0,007	0,758	0,019	0,916	0,098
Водопостачання: каналізація, поводження з відходами										
2013 р.	0,287	0,119	0,258	0,524	0,261	0,681	0,777	1,361	0,010	0,291
2014 р.	0,337	0,089	0,057	0,797	0,192	0,722	0,727	0,028	0,946	0,343
2015 р.	0,366	0,112	0,042	0,177	0,132	0,770	0,594	0,018	0,947	0,297

Примітка: розраховано за даними джерела: Статистичний збірник “Промисловість України у 2011-2015 роках”

Отримані дані свідчать про те, що сьогодні переробна промисловість характеризується найкращими умовами для подальшого розвитку (інтегральний індекс рівня розвитку відтворювального потенціалу рівний 0,003 та максимально наближений до 0), що відображає закономірний процес, характерний для розвинутих країн Європи. Зазначений вид діяльності відзначається найбільш активним розвитком інноваційної складової (високою концентрацією інноваційно активних підприємств), що також позитивно впливає на розвиток інших складових промислового потенціалу.

За рівнем розвитку реалізованого потенціалу (0,001) перше місце також посідає переробна промисловість, що дозволяє віднести її до пріоритетного виду діяльності, який в майбутньому повинен стати основою розвитку промислового потенціалу країни. Значна втрата позицій добувної промисловості та розроблення кар'єрів (з 0,162 до 0,426), перш за все зумовлена воєнним конфліктом на сході країни, що призвів до руйнування відповідних виробничих потужностей та катастрофічного

падіння обсягів промислового виробництва в зазначеному виді промислової діяльності.

Дослідження показали, що перехід на інноваційну модель економіки не можливий без ефективного розвитку переробної промисловості, де акумулюється основна маса інноваційно-активних підприємств. Результати комплексного економічного оцінювання стану та рівня розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів окремих видів переробної діяльності представлено в табл.3. Щодо окремих видів переробної діяльності, то найбільш сприятлива ситуація склалася у виробництві харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів та виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, що характеризуються збалансованим розвитком промислового потенціалу, тобто спостерігаються високі рівні розвитку як відтворювального так і реалізованого потенціалів). В результаті аналізування динаміки рівня розвитку відтворювального потенціалу в розрізі окремих видів переробної промисловості встановлено, що позитивною зміною характеризуються лише виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (інтегральний показник збільшився на 0,035) та виробництво коксу і продуктів нафтоперероблення (на 0,091). Інші види переробної діяльності поступово втрачають здатність до відтворення через низьку економічну привабливість праці, високий рівень зносу матеріально-технічної бази, відсутність інвестицій та низьку інноваційну активність промислових підприємств. Щодо зміни рівня розвитку реалізованого потенціалу, то найбільш негативна ситуація спостерігається у фінансово-інвестиційній складовій. За окремими видами переробної діяльності інтегральний показник значно перевищує 1, що пояснюється тим, що більшість видів переробної діяльності є збитковими та потребують проведення активної державної політики спрямованої на регулювання грошових потоків.

Зазначимо, що в країнах Європейського Союзу в кризових умовах центральні банки поклали зобов'язання інвестувати близько 30% капіталу в розвиток пріоритетних видів економічної діяльності на комерційні. Подібна практика спостерігалася і у інших розвинутих країнах світу. Так, у Японії комерційні банки 50% інвестиційних ресурсів повинні були спрямовувати на підтримку довгострокових проектів, а у США була запроваджена цільова диференціація кредитних ставок залежно від рівня значущості інвестиційного проекту для піднесення національної економіки. Варто відзначити, що протягом останніх років спостерігається досягнення позитивної динаміки зміни рівня розвитку реалізованого потенціалу в Україні у високотехнологічних промислових виробництвах, зокрема виробництві хімічних речовин і хімічної продукції (збільшення на 0,692); виробництві комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (на 0,120) та виробництві машин і устаткування (на 0,322), а також у галузях, зорієнтованих на випуск кінцевої продукції (харчова та текстильна промисловість). Формування оптимальних відтворювальних умов для зазначених видів промислової діяльності сприятиме зменшенню питомої ваги ресурсозатратних та енергоємних промислових виробництв та структурній модернізації промислового потенціалу.

Інтегральні рівні розвитку потенціалу видів переробної промисловості

Види діяльності, періоди	Інтегральні індекси розвитку									
	Відтворювального потенціалу					Реалізованого потенціалу				
	$I_{стк}$	$I_{всп}$	$I_{фік}$	$I_{інк}$	$I_{оп}$	$I_{стк}$	$I_{всп}$	$I_{фік}$	$I_{інк}$	$I_{рп}$
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (С10-12)										
2013р.	0,007	0,182	0,068	0,515	0,082	0,368	0,000	0,716	0,860	0,069
2014р.	0,007	0,041	0,079	0,584	0,060	0,156	0,000	1,747	0,664	0,065
2015р.	0,007	0,006	0,229	0,519	0,047	0,113	0,000	1,217	0,806	0,058
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів з неї та інших матеріалів (С13-15)										
2013 р.	0,616	0,545	0,232	0,170	0,339	0,823	0,441	0,800	0,924	0,720
2014 р.	0,630	0,629	0,093	0,170	0,281	0,768	0,361	1,692	0,687	0,753
2015 р.	0,562	0,531	0,222	0,582	0,443	0,759	0,262	0,621	0,852	0,570
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність (С16-18)										
2013 р.	0,544	0,446	0,313	0,386	0,414	0,564	0,534	0,807	0,865	0,677
2014 р.	0,569	0,504	0,330	0,654	0,499	0,423	0,897	2,347	0,816	0,923
2015 р.	0,567	0,754	0,610	0,163	0,454	0,402	0,909	1,221	0,740	0,758
Виробництво коксу та продуктів нафто перероблення (С19)										
2013 р.	0,409	0,302	0,459	0,487	0,408	0,000	0,104	0,049	0,008	0,008
2014 р.	0,436	0,092	0,373	0,118	0,205	0,000	0,359	0,125	0,004	0,012
2015 р.	0,459	0,095	0,554	0,418	0,317	0,003	0,465	0,078	0,545	0,088
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (С20)										
2013 р.	0,485	0,552	0,474	0,404	0,476	0,557	0,484	1,666	0,826	0,780
2014 р.	0,488	0,646	0,608	0,462	0,546	0,396	0,520	5,530	0,811	0,980
2015 р.	0,532	0,686	0,399	0,436	0,502	0,007	0,405	2,699	0,008	0,088
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (С21)										
2013 р.	0,008	0,010	0,000	0,036	0,004	0,709	0,210	0,002	0,666	0,119
2014 р.	0,009	0,063	0,001	0,011	0,009	0,675	0,305	0,002	0,784	0,134
2015 р.	0,009	0,375	0,242	0,219	0,116	0,684	0,371	0,002	0,771	0,141
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (С22-23)										
2013 р.	0,438	0,376	0,337	0,471	0,402	0,584	0,533	1,024	0,901	0,732
2014 р.	0,483	0,512	0,412	0,628	0,503	0,471	0,563	3,403	0,792	0,919
2015 р.	0,474	0,598	0,421	0,525	0,500	0,407	0,507	1,837	0,793	0,740
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування (С24-25)										
2013 р.	0,252	0,003	0,306	0,408	0,099	0,475	0,460	1,284	0,865	0,702
2014 р.	0,259	0,048	0,293	0,546	0,211	0,337	0,460	2,692	0,767	0,752
2015 р.	0,292	0,324	0,291	0,348	0,313	0,313	0,527	1,753	0,829	0,700
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (С26)										
2013 р.	0,560	0,654	0,086	0,006	0,117	0,790	0,554	0,700	0,464	0,614
2014 р.	0,605	0,708	0,290	0,088	0,323	0,724	0,430	2,769	0,596	0,847
2015 р.	0,565	0,684	0,182	0,008	0,154	0,778	0,571	0,359	0,374	0,494
Виробництво електричного устаткування (С27)										
2013 р.	0,546	0,599	0,107	0,233	0,300	0,673	0,370	0,745	0,581	0,573
2014 р.	0,594	0,674	0,408	0,249	0,449	0,656	0,497	2,962	0,836	0,948
2015 р.	0,591	0,711	0,569	0,273	0,505	0,639	0,484	1,816	0,319	0,651
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (С28)										
2013 р.	0,457	0,469	0,263	0,347	0,374	0,774	0,337	0,802	0,475	0,561
2014 р.	0,505	0,653	0,310	0,357	0,437	0,743	0,446	2,119	0,548	0,788
2015 р.	0,532	0,638	0,333	0,261	0,414	0,718	0,426	1,335	0,008	0,239
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів (С29-30)										
2013 р.	0,445	0,524	0,233	0,065	0,244	0,728	0,270	0,774	0,010	0,197
2014 р.	0,487	0,613	0,386	0,100	0,328	0,723	0,430	3,192	0,010	0,316
2015 р.	0,489	0,084	0,473	0,067	0,190	0,751	0,979	1,818	0,453	0,882
Виробництво меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування (С31-33)										
2013 р.	0,484	0,703	0,117	0,439	0,364	0,739	0,535	0,672	0,924	0,704
2014 р.	0,503	0,713	0,256	0,560	0,476	0,722	0,416	1,704	0,782	0,795
2015 р.	0,491	0,520	0,315	0,464	0,440	0,758	0,493	1,003	0,724	0,722

Примітка: розраховано автором за даними джерела: Статистичний збірник "Промисловість України у 2011-2015 роках"

Проведення структурної модернізації в галузевому аспекті слід узгоджувати із просторовими особливостями розвитку промислового потенціалу. Концентрація промислового виробництва в окремих адміністративно-територіальних одиницях ставить під загрозу національну економічну безпеку, що підтверджують події останніх років (політична нестабільність та військова агресія зумовили кризу в розвитку промислового потенціалу).

Результати комплексного оцінювання адміністративно-територіальних одиниць України за інтегральним індексом розвитку відтворювального промислового потенціалу представлено в табл.4.

Таблиця 4

Рівні розвитку відтворювального промислового потенціалу в розрізі адміністративно-територіальних одиниць

Адміністративно-територіальні одиниці	Інтегральні індекси рівня розвитку				
	Соціально-трудова складова	Виробничо-господарської складова	Фінансово-інвестиційної складова	Інноваційної складова	Відтворювального промислового потенціалу
Вінницька область	0,679	0,806	0,199	0,530	0,490
Волинська область	0,687	0,780	0,163	0,673	0,492
Дніпропетровська область	0,001	0,045	0,070	0,601	0,037
Донецька область	0,346	0,006	0,081	0,657	0,103
Житомирська область	0,629	0,182	0,225	0,541	0,344
Закарпатська область	0,721	0,773	0,204	0,076	0,305
Запорізька область	0,468	0,543	0,002	0,053	0,072
Івано-Франківська область	0,695	0,732	0,008	0,418	0,203
Київська область	0,444	0,736	0,178	0,592	0,431
Кіровоградська область	0,731	0,751	0,166	0,356	0,424
Луганська область	0,703	0,598	0,089	0,690	0,401
Львівська область	0,528	0,731	0,190	0,367	0,405
Миколаївська область	0,541	0,742	0,274	0,052	0,275
Одеська область	0,609	0,626	0,228	0,497	0,456
Полтавська область	0,529	0,542	0,179	0,456	0,391
Рівненська область	0,622	0,787	0,184	0,651	0,492
Сумська область	0,666	0,805	0,249	0,322	0,455
Тернопільська область	0,726	0,778	0,201	0,444	0,474
Харківська область	0,408	0,651	0,169	0,033	0,196
Херсонська область	0,758	0,692	0,289	0,277	0,453
Хмельницька область	0,690	0,781	0,231	0,600	0,523
Черкаська область	0,665	0,843	0,213	0,431	0,476
Чернівецька область	0,767	0,201	0,230	0,430	0,351
Чернігівська область	0,691	0,826	0,192	0,556	0,497
М. Київ	0,066	0,671	0,236	0,374	0,250

Примітка: розраховано за матеріалами джерела: Статистичний збірник “Промисловість України у 2011-2015 роках”

Отримані результати свідчать, що найкращі показники щодо розвитку промислового потенціалу із врахуванням ресурсних можливостей регіону досягнуто у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, та Харківській областях, в яких значення інтегрального індексу коливається від 0 до 0,2. Другу групу

адміністративно-територіальних одиниць із врахуванням інтегрального індексу рівня розвитку відтворювального промислового потенціалу (0,2-0,37) формують Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Миколаївська області і м. Київ, які відзначаються порівняно високими показниками розвитку фінансово-інвестиційної та інноваційної компонент. Решта адміністративно-територіальних одиниць України характеризується середнім рівнем розвитку промислового потенціалу (0,37-0,63), що зумовлено низькою соціальною привабливістю праці у промисловості, не розвиненістю відповідної матеріально-технічної бази та низькою інноваційною активністю промислових підприємств.

За рівнем розвитку соціально-трудової компоненти промислового потенціалу найбільш високими показниками характеризуються Дніпропетровська область (0,001) та м. Київ (0,066), де спостерігається значна концентрація економічно активного населення, зайнятого у видах промислової діяльності. Донецька область займає домінуючу позицію за рівнем розвитку виробничо-господарської складової (0,006), що зумовлено історично сформованою сировинною орієнтацією промислового потенціалу.

Фінансово-інвестиційна та інноваційні компоненти найкраще розвинуті у адміністративно-територіальних одиницях-лідерах промислового розвитку держави. Ігнорування протягом тривалого часу проблем розвитку промислового сектора економіки призвело до виникнення регіональних диспропорцій, які роблять уразливим промисловий потенціал країни до виникнення кризових явищ. Усуненню негативних тенденцій сприятиме проведенню виваженої регіональної політики, зорієнтованої на поступове нарощування відтворювального промислового потенціалу в адміністративно-територіальних одиницях України із врахуванням просторових особливостей їх розвитку.

Результати комплексного економічного оцінювання адміністративно-територіальних одиниць України за інтегральним індексом рівня розвитку реалізованого промислового потенціалу представлено в табл.5.

Згідно проведених розрахунків за інтегральним індексом рівня розвитку реалізованого промислового потенціалу (0-0,2) найкращі результати спостерігаються у Запорізькій, Закарпатській, Івано-Франківській областях та м. Києві. Також високим показником рівня розвитку реалізованого потенціалу характеризується Полтавська область (0,251), яка має добре розвинуту соціально-трудова компоненту.

Проте у більшості адміністративно-територіальних одиниць України спостерігаються середній та низький рівні розвитку реалізованого потенціалу, що зумовлено не задовільною ситуацією щодо фінансово-інвестиційної компоненти промислового потенціалу.

Найбільш низькі показники досягнуто у Донецькій, Рівненській, Кіровоградській та Луганській областях (більше 0,8). Воєнно-політичні події на сході зумовили потрапляння у групу аутсайдерів колишніх важливих промислових центрів держави.

Таблиця 5

Рівні розвитку реалізованого промислового потенціалу в розрізі адміністративно-територіальних одиниць

Адміністративно-територіальні одиниці	Інтегральні індекси рівня розвитку				
	Соціально-трудова складова	Виробничо-господарської складова	Фінансово-інвестиційної складова	Інноваційної складова	Реалізованого промислового потенціалу
Вінницька	0,149	0,528	0,421	0,987	0,425
Волинська	0,608	0,670	0,326	0,773	0,566
Дніпропетровська	0,331	0,729	0,768	0,994	0,655
Донецька	0,474	0,849	1,716	0,786	0,858
Житомирська	0,500	0,663	1,000	0,559	0,656
Закарпатська	0,699	0,668	0,979	0,000	0,082
Запорізька	0,372	0,754	0,000	0,620	0,065
Івано-Франківська	0,000	0,713	0,789	0,899	0,084
Київська	0,436	0,516	0,789	0,835	0,620
Кіровоградська	0,274	0,640	4,400	0,893	0,911
Луганська	0,744	0,919	3,547	0,407	0,997
Львівська	0,594	0,643	0,884	0,834	0,728
Миколаївська	0,442	0,791	1,032	0,991	0,773
Одеська	0,247	0,587	1,179	0,577	0,560
Полтавська	0,032	0,687	0,432	0,418	0,251
Рівненська	0,337	0,804	2,589	0,624	0,813
Сумська	0,422	0,563	0,316	0,584	0,458
Тернопільська	0,479	0,618	0,653	0,341	0,507
Харківська	0,314	0,642	0,505	0,841	0,541
Херсонська	0,369	0,680	1,200	0,903	0,722
Хмельницька	0,378	0,728	1,579	0,926	0,796
Черкаська	0,089	0,573	1,337	0,791	0,482
Чернівецька	0,535	0,882	0,695	0,795	0,715
Чернігівська	0,233	0,724	0,853	0,894	0,599
М. Київ	0,355	0,000	0,368	0,970	0,060

Примітка: розраховано автором за матеріалами джерела: Статистичний збірник “Промисловість України у 2011-2015 роках”

Із урахуванням отриманих результатів за обома інтегральними індексами найбільш перспективними промисловими центрами України сьогодні є Запорізька область та м. Київ, що володіють значним соціально-трудоим, фінансово-інвестиційним та інноваційним потенціалом.

Проведення оцінювання промислового потенціалу в просторовому аспекті має вагомим практичне значення для держави, оскільки його розвиток має стати запорукою майбутнього економічного зростання держави та основою переходу на інноваційну економіку. Визначені негативні тенденції свідчать про наявність значних проблем у розвитку промислового потенціалу, що сформувалися в Україні впродовж останніх років, серед яких: незадовільний стан виробничо-технічної бази через високий рівень зносу основних засобів у промисловості; поступова втрата соціально-трудова компоненти та відтік кваліфікованої робочої сили за кордон; погіршення фінансово-інвестиційного забезпечення у зв'язку із незадовільним фінансовим становищем вітчизняних промислових підприємств та їх низькою

інвестиційною привабливістю; зниження інноваційної активності та відсутність механізму трансферу інновацій у промислове виробництво.

У п'ятому розділі “Державне управління розвитком промислового потенціалу” визначено стратегічні орієнтири державного управління, запропонована його концепція, основною ідеєю якої є досягнення збалансованого розвитку промислового потенціалу в галузевому та просторовому аспектах, сформовано стратегії розвитку промислового потенціалу з урахуванням досягнутих рівнів розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів окремих видів промислової діяльності.

Як основні стратегічні орієнтири державного управління, визначено: створення сприятливого макросередовища, здатного активізувати інноваційну активність промислових підприємств; модернізацію галузевої структури промислового потенціалу із врахуванням досягнутих рівнів розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів та збалансування просторового розвитку на основі налагодження активної взаємодії між інтелектуальною та інноваційною складовими промислового потенціалу. Реалізація зазначених цілей передбачає формування набору важелів державного управління та матиме позитивні як соціально-економічні, так екологічні наслідки (табл.6).

Таблиця 6

Стратегічні орієнтири державного управління
розвитком промислового потенціалу

Стратегічні пріоритети	Важелі державного управління	Соціально-економічні наслідки	Екологічні наслідки
Формування сприятливого промислового середовища	Пільгове кредитування, оподаткування, формування сприятливого інвестиційного клімату, правове регулювання, розвиток науки та освіти, створення системи інформаційного забезпечення	Розвиток спеціальної освіти, забезпеченість трудовими ресурсами відповідної кваліфікації, формування престижу праці	Підвищення рівня екологічної свідомості, культивування ресурсозберігаючої поведінки
Структурно-технологічна переорієнтація промислового потенціалу	Підтримка попиту на стратегічно важливі види промислової продукції; реалізація відповідних державних галузевих програм; проведення цільового фінансування певних видів промислової діяльності	Створення нових робочих місць, інтенсифікація науково-технічних обмінів	Впровадження ресурсозберігаючих технологій, високі екологічні стандарти промислової продукції
Просторове збалансування промислового розвитку	Ініціювання створення інтелектуально-інноваційних промислових кластерів, технопарків тощо	Зменшення внутрішньо- регіональної міграції населення, розвиток об'єктів соціальної інфраструктури	Зменшення рівня концентрації екологічно-небезпечних виробництв, техногенного навантаження в окремих регіонах

Примітка: виокремлено автором

Запропоновано середовищний підхід до формування сприятливого інноваційного середовища для розвитку промислового потенціалу. Сформовано систему показників оцінювання факторів формування сприятливого інноваційного середовища для розвитку промислового потенціалу за такими індикаторами: розвиток наукового потенціалу (x_1); розвиток освітнього потенціалу (x_2); розвиток споживчого потенціалу (x_3); макроекономічна стабільність (x_4); розвиток бізнес-середовища (x_5); інвестиційна активність (x_6); розвиток ринку праці (x_7); розвиток інфраструктури (x_8); демографічна ситуація (x_9); екологічна стабільність (x_{10}).

В процесі побудови економетричних моделей, які дозволяють врахувати значну кількість різноманітних факторів прямого та опосередкованого впливу на інноваційний розвиток промислового потенціалу, нами було відібрано фактори, які мають найбільший вплив на формування зазначеного показника та одержано таке рівняння:

$$Y_1 = 1,01 - 1,187x_1 + 0,308x_2 + 0,228x_3 - 0,582x_4 - 0,226x_6 + 4,747x_7 - 1,277x_8 + 0,104x_9 + 0,513x_{10}, \quad (2)$$

де Y_1 – рівень ефективності розвитку інноваційної компоненти промислового потенціалу; x_1 – інтегральний показник “розвитку наукового потенціалу”; x_2 – інтегральний показник “розвитку освітнього потенціалу”; x_3 – інтегральний показник “розвитку споживчого потенціалу”; x_4 – інтегральний показник “макроекономічна стабільність”; x_6 – інтегральний показник “інвестиційна активність”; x_7 – інтегральний показник “розвиток ринку праці”; x_8 – інтегральний показник “розвиток інфраструктури”; x_9 – інтегральний показник “демографічна ситуація”; x_{10} – інтегральний показник “екологічна стабільність”.

Між змінними x_2 та x_5 існує сильний кореляційний зв'язок, що може бути причиною мультиколінеарності, тому ми виключили індикатор: розвиток бізнес-середовища. Проведена перевірка адекватності моделі за рядом статистичних характеристик свідчить про її високу надійність та достовірність одержаних результатів. Так, коефіцієнт множинної кореляції 0,92 вказує на сильний зв'язок між результативним показником та обраними факторними ознаками. Коефіцієнт множинної детермінації 0,84 свідчить, що результативний показник залежить від факторних ознак на 84%.

За результатами проведеного економетричного моделювання впливу факторів макросередовища на інноваційний розвиток промислового потенціалу встановлено, що основними факторами-стимуляторами інноваційних процесів є розвиток ринку праці та дотримання екологічної стабільності, тобто соціально-економічні та екологічні чинники мають вирішальний вплив на становлення інноваційної моделі розвитку, що є слушним з огляду на концептуальні засади сталого розвитку. Одержані результати слід враховувати при розробленні механізму державного управління в сфері інновацій з метою формування сприятливого інноваційного середовища в країні.

У дисертації запропоновано концепцію державного управління, в контексті якої збалансований розвиток промислового потенціалу слід розглядати як інтеграційне поєднання відтворювальної здатності його взаємопов'язаних складових, що забезпечують процеси формування і нарощування потенціалу, а їх зміни

спричиняють розвиток та економічний ефект, одержаний від використання, що вказує на доцільність залучення певного виду ресурсів у процес промислового виробництва. Процес управління збалансованим розвитком промислового потенціалу є відкритою системою, на вході якої ми маємо ресурси згруповані за функціональним призначенням, а на виході результати, одержані від їх використання. Інтегроване поєднання ресурсно-функціонального та результативного підходів до розгляду промислового потенціалу дає можливість збалансувати його розвиток в галузевому та просторовому аспектах, узгодити його внутрішньо-структурне наповнення із врахуванням економічної доцільності залучення ресурсів.

Головною метою реалізації концепції є досягнення високого рівня розвитку промислового потенціалу як на вході (етапі формування), так і на виході (етапі використання), оскільки наявність дисбалансів свідчить про виникнення проблем, не раціональне використання наявного потенціалу, може провокувати виникнення структурних криз. Досягнення поставленої мети вимагає реалізації наступних завдань: підвищення рівня конкурентоспроможності промислового потенціалу шляхом збалансованого поєднання його відтворювальних та забезпечувальних складових; удосконалення галузевої структури промислового потенціалу із врахуванням рівнів розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів видів промислової діяльності; усунення просторової асиметрії розвитку промислового потенціалу шляхом налагодження активної взаємодії між інтелектуальною та інноваційною компонентами.

Виконання зазначених завдань можливе за таких умов: формування ефективного механізму державного управління здатного стимулювати нарощування промислового потенціалу та підвищення рівня його розвитку, розроблення та реалізації стратегій розвитку промислового потенціалу із врахуванням рівнів розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів.

Під механізмом державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу слід розуміти багатокomпонентну систему впливу, яка формується за суб'єктно-об'єктним підходом шляхом гармонійного поєднання функціональних блоків об'єднаних спільною метою, що забезпечує досягнення бажаного результату. Виходячи із концептуального підходу до процесу управління, оснований на програмно-цільовому методі, пропонуємо виділення наступних етапів в процесі формування механізму державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу: дослідження показників розвитку промислового потенціалу за вхідними та вихідними індикаторами в динаміці, виявлення основних тенденцій розвитку, проведення комплексного оцінювання рівня розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів; діагностика функціонування механізму, визначення слабких місць, виявлення дисбалансів, протиріч, виділення непродуктивних ланок; оцінювання можливостей вдосконалення механізму та формування відповідного програмного документа, визначення основних напрямів удосконалення; розроблення заходів спрямованих на реалізацію програмних завдань, поступове їх запровадження на різних ієрархічних рівнях управління, досягнення узгодженої взаємодії; оцінка результативності та

ефективності проведених реформ щодо покращення якості управління, визначення фактичних показників розвитку промислового потенціалу, порівняння із запланованими, визначення відхилень та розроблення заходів спрямованих на їх усунення.

Дотримання послідовності визначених етапів формування механізму державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу дозволить реалізувати модель “ресурс-результат”, що сприятиме підвищенню якості управління в промисловому секторі національної економіки.

Ефективність функціонування механізму визначається досягнутими позитивними результатами за усіма складовими промислового потенціалу.

Запропоновано оцінювати ефективність механізму державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу за допомогою таких залежностей:

$$P_{ep} = \Pi_{ввпр} / \Pi_{вв}, \quad (3)$$

де P_{ep} – рівень економічного розвитку промислового потенціалу, ум.од.; $\Pi_{ввпр}$ – обсяг валового внутрішнього продукту, створеного в промисловості, млрд. грн.; $\Pi_{вв}$ – обсяг валового внутрішнього продукту, створеного в країні, млрд. грн.;

$$P_{cp} = \mathcal{C}_{np} / \mathcal{C}_{ean}, \quad (4)$$

де P_{cp} – рівень соціального розвитку промислового потенціалу, ум.од.; \mathcal{C}_{np} – чисельність зайнятих у промисловості, тис.осіб; \mathcal{C}_{ean} – чисельність економічно активного населення держави, тис.осіб.;

$$P_{inz} = O_{инпр} / O_{ин}, \quad (5)$$

де P_{inz} – рівень інвестиційного забезпечення державою розвитку промислового потенціалу, ум.од.; $O_{инпр}$ – обсяг інвестування розвитку промисловості, млрд. грн.; $O_{ин}$ – загальний обсяг державного інвестування, млрд. грн.;

$$P_{иннз} = O_{иннпр} / O_{инн}, \quad (6)$$

де $P_{иннз}$ – рівень інноваційного забезпечення державою розвитку промислового потенціалу, ум.од.; $O_{иннпр}$ – обсяг фінансування наукових та науково-технічних робіт для промисловості, млрд. грн.; $O_{инн}$ – загальний обсяг фінансування наукових та науково-технічних робіт, млрд. грн.;

$$P_{kd} = \mathcal{C}_{дспр} / \mathcal{C}_{дс}, \quad (7)$$

де P_{kd} – рівень керованості державою розвитку промислового потенціалу, ум.од.; $\mathcal{C}_{дспр}$ – чисельність державних службовців, зайнятих у промисловості, тис.осіб; \mathcal{C}_{ean} – чисельність апарату державних органів влади, тис.осіб.

Отримання позитивної динаміки зазначених показників свідчатиме про високу якість державного управління та збалансований розвиток промислового потенціалу.

Для діагностування роботи механізму доцільно використовувати матричний метод, який дозволить оцінити діяльність органів управління в галузевому та просторовому аспектах в розрізі визначених показників ефективності. Рядки та стовпці матриці відповідно відобразатимуть види промислової діяльності та адміністративно-територіальні одиниці, а на їх перетині фіксуватиметься значення відповідного рівня розвитку промислового потенціалу.

З метою реалізації концепції державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу згідно авторської позиції проведено групування видів промислової діяльності за рівнями розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів. Результатом застосування вищезазначеного методу стало виділення трьох груп, для яких запропоновано застосування відповідних стратегій розвитку промислового потенціалу (табл.7).

Таблиця 7

Вибір стратегій розвитку окремих видів промислової діяльності із врахуванням рівнів розвитку відтворювального і реалізованого потенціалів

Рівні розвитку		Рівні розвитку відтворювального потенціалу				
		Дуже високий (0-0,2)	Високий (0,2-0,37)	Середній (0,37-0,63)	Низький (0,63-0,80)	Дуже низький (0,80-1,0)
Рівні розвитку реалізованого потенціалу	Дуже високий (0-0,2)	C10,11,12, 21	C19	C20	Імпортозаміщуюча стратегія	
	Високий (0,2-0,37)			C28	Інноваційно-орієнтована стратегія прориву	
	Середній (0,37-0,63)		C26	C13,14,15		
	Низький (0,63-0,80)		C24,25	C16,17,18, 22, 23, 27, 31,32, 33	Стратегія селективного відбору	
	Дуже низький (0,80-1,0)	C29,30				

Примітка: складено із врахуванням КВЕД-2015

Першу групу формують види промислової діяльності, які характеризуються високими рівнями розвитку як відтворювального, так і реалізованого потенціалу, що свідчить про збалансований розвиток їх складових. Сюди належить виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів; виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів; виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення, які мають стратегічне значення для розвитку промислового потенціалу держави. Проте, протягом останніх років обсяг промислового виробництва в розрізі зазначених видів діяльності суттєво зменшився, тому необхідно проводити активну державну підтримку їх розвитку з метою не допущення негативних тенденцій в майбутньому. Застосування протекціоністських заходів дозволить сформувати конкурентоспроможний промисловий потенціал по зазначених видах переробної діяльності.

Другу групу формують види переробної діяльності із середнім рівнем розвитку відтворювального потенціалу та середнім і вище середнього рівнем розвитку

реалізованого потенціалу. Для більшості з них характерними є: високий рівень інноваційності виробництва, впровадження нових технологічних процесів, тому доцільним є застосування стратегії прориву, оскільки їх розвиток сприятиме технологічному поступу країни та модернізації промислового потенціалу, що сприятиме збільшенню частки високотехнологічної продукції у структурі промислової продукції.

Третю групу утворюють види промислової діяльності з низьким рівнем розвитку реалізованого потенціалу і середнім та вище середнього рівнем розвитку відтворювального потенціалу, що вказує на неефективне використання наявних можливостей та поглиблює економічну кризу в державі. Це стосується виробництва автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів; металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування; виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності; виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції; виробництва електричного устаткування; виробництва меблів, іншої продукції; ремонту і монтажу машин і устаткування.

Щодо зазначених видів переробної діяльності слід застосовувати селективний підхід та спрямовувати зусилля на підтримку найбільш перспективних з урахуванням глобальних світових тенденцій. Особливо негативним явищем є знаходження у виділеній групі металургійного виробництва, оскільки в не далекому минулому Україна займала одне з перших місць в світі за виробництвом сталі. Зважаючи на значний дефіцит державного бюджету, політика капіталовкладень має ґрунтуватися на обмеженому фінансуванні пріоритетів та “реанімуванні”, в першу чергу, стратегічно важливих для підтримання економічної безпеки видів промислової діяльності.

Ефективний розвиток промислового потенціалу в значній мірі залежить від розвитку інституційної основи як основного інтегратора збалансованої взаємодії його складових. В умовах євроінтеграційних процесів інституційні перетворення розглядаються як важлива умова досягнення збалансованого розвитку промислового потенціалу. У процесі формування інституційного середовища вагоме місце займає пошук ефективних механізмів взаємодії між підприємницькими структурами, органами влади, науковою спільнотою та громадськістю. Зважаючи на відсутність державної ідеології реалізації державно-приватного партнерства в промисловому секторі економіки доречним є розроблення Концепції державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу на засадах державно-приватного партнерства, яка формуватиме методологічну основу такого розвитку в контексті пріоритетних напрямів економічного розвитку держави.

Основними результатами реалізації Концепції державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу повинні стати:

- диверсифікація промислового виробництва в напрямку збільшення питомої ваги високо- та середньотехнологічних промислових виробництв, що дозволить здійснити технологічний поступ у економічного розвитку держави;

- впровадження в практику господарювання особливої форми просторової взаємодії (інтелектуально-інноваційних промислових кластерів) для інтенсифікації інноваційного розвитку промислового потенціалу;
- отримання синергетичного ефекту внаслідок збалансованого поєднання відтворювальних та забезпечувальних складових промислового потенціалу;
- попередження виникнення кризових явищ в промисловому секторі економіки завдяки проведенню комплексного економічного оцінювання рівня розвитку як відтворювального так і реалізованого потенціалів окремих видів промислової діяльності;
- оптимізація дії органів влади, які безпосередньо впливають на формування сприятливого макросередовища для формування та розвитку промислового потенціалу.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі запропоновано нове концептуальне вирішення проблеми економічного оцінювання та державного управління розвитком промислового потенціалу в умовах формування та реалізування нової економічної парадигми.

1. Розвинуто понятійно-термінологічний апарат дослідження промислового потенціалу, а саме: запропоновано авторське тлумачення категорії «промисловий потенціал», що з позиції інтегрованого підходу розглядається як накопичений результат від функціонування скоординованої системи взаємопов'язаних елементів, які створюють можливість досягнення як тактичних так і стратегічно важливих цілей промислової політики та задоволення потреб населення у промисловій продукції з метою підтримання економічної безпеки держави та категорії “збалансований розвиток промислового потенціалу” як інтегрованої взаємодії відтворювальної здатності та економічної доцільності, що збалансовує його внутрішню архітектуру за наявністю відповідної ресурсної основи та економічною ефективністю їх використання з метою мінімізації структурних дисбалансів у галузевому та просторовому аспектах. Удосконалений понятійно-термінологічний апарат допоможе керівникам різних ієрархічних рівнів управління зосередити увагу на досягненні збалансованої взаємодії між складовими промислового потенціалу, як на етапі входу (наявність ресурсів), так і на етапі виходу (одержаний результат від їх використання).

2. Розвинуто структурування промислового потенціалу, виходячи із трактування його економічної сутності на основі таких базових понять як “ресурси”, “можливість”, “система” та “результат”, що має вагомим практичне значення для формування системи показників його економічного оцінювання на різних ієрархічних рівнях державного управління. Уточнено внутрішню декомпозицію промислового потенціалу із виділенням відтворювальних (виробничо-господарська, соціально-трудова, фінансово-інвестиційна та інноваційна) та забезпечувальних (інформаційна, інфраструктурна, маркетингова та просторова) складових, збалансована взаємодія між якими є основою розвитку промислового потенціалу. В

основу виділення структурних елементів промислового потенціалу покладено сучасні напрацювання науковців, а також враховано необхідність зміни стратегічних пріоритетів економічного розвитку в контексті світових тенденцій та обраного інноваційного вектора розвитку. Запропонована структуризація промислового потенціалу дозволить фахівцям відповідної предметної області розширити критерії оцінювання його розвитку для прийняття ефективних управлінських рішень на різних рівнях державного управління (мега-, макро-, мезо- та мікрорівень).

3. Запропоновані методологічні положення з комплексного економічного оцінювання стану та рівня розвитку промислового потенціалу, ґрунтовані на визначенні відповідних інтегральних показників рівнів його розвитку (відтворювального та реалізованого потенціалів) шляхом введення системи вхідних та вихідних індикаторів в розрізі відтворювальних та забезпечувальних складових промислового потенціалу, що включають показники, що характеризують масштабність його розвитку, здатність до відтворення та економічну доцільність використання певного виду ресурсів.

Одержані результати комплексного економічного оцінювання стану та рівня розвитку промислового потенціалу за основними видами промислової діяльності свідчать, що як за рівнем розвитку відтворювального потенціалу так і за рівнем розвитку реалізованого потенціалу перше місце належить переробній промисловості, яку слід віднести до пріоритетного виду промислової діяльності, враховуючи стратегічний вектор розвитку держави. З огляду на одержані результати в розрізі адміністративно-територіальних одиниць лише у Запорізькій області спостерігається збалансований розвиток промислового потенціалу. Наявність значної просторової асиметрії у розвитку промислового потенціалу та його незбалансованість за показниками розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів вказують на доцільність децентралізації влади та підвищення ролі державного регіонального управління.

Запропоновані методологічні положення дають змогу працівникам Міністерства економічного розвитку і торгівлі України визначати доцільність розвитку окремих видів промислової діяльності, збалансованість просторового розвитку промислового потенціалу та формувати із врахуванням одержаних результатів відповідні галузеві, регіональні та національні програми економічного розвитку.

4. Сформульовано концептуальні положення моделі державного управління розвитком промислового потенціалу, яку можна розглядати як діалектичне поєднання державного управління, метою якого є досягнення стратегічних орієнтирів держави, державного регіонального управління зорієнтованого на максимальне врахування особливостей розвитку адміністративно-територіальних одиниць та в умовах децентралізації влади набуває пріоритетного значення, та державного кластерного управління, що базується на засадах державно-приватного партнерства як елементу інституціалізації національної економіки. Врахування визначеного концептуального базису дозволить врегулювати взаємодію між керівниками органів державної влади та органами місцевого самоврядування і

зосередити увагу на особливостях кластерного розвитку національного господарства.

5. Розвинуто факторну концепцію розвитку промислового потенціалу, в контексті якої побудовано концептуальну модель формування системи факторів розвитку промислового потенціалу, що базується на взаємопов'язаній тріаді “ресурси-людина-простір”, що дозволило виокремити такі їх види: ресурсні фактори, які не зазнають значних змін у часі і формують основу розвитку потенціалу (сировинні, енергетичні, людські ресурси); суспільні, що пов'язані з діяльністю людей і зумовлюють розвиток потенціалу (рівень розвитку продуктивних сил, стан ринку, законодавча база, фінансово-кредитна система); просторові, що надають специфічні особливості розвитку потенціалу (географічне розміщення, наявність транспортних шляхів тощо). Розуміння запропонованої концепції допоможе керівникам відповідних департаментів виконавчої влади зосередити увагу на створенні умов для налагодження гармонійної взаємодії ресурсних, суспільних та просторових факторів розвитку промислового потенціалу.

6. Установлено причинно-наслідковий зв'язок між структурними змінами основних показників розвитку промислового потенціалу на основі визначення коефіцієнтів чутливості. Дослідження впливу структурних зрушень на розвиток промислового потенціалу аналізувалося через виділення показників ефективності його складових, а саме через ефективність капіталовкладень, основних засобів та праці. Одержані результати свідчать, що найефективнішими були структурні зміни капітальних інвестицій у добувній промисловості та розробленні кар'єрів, де на зміну структури капітальних інвестицій на 1 в.п. структурні трансформації за обсягами валової доданої вартості, середньорічної кількості штатних працівників, обсягами реалізованої інноваційної продукції, відповідно становили в 1,03 в.п., 1,01 в.п. та 1,63 в.п. Запропонований методологічний підхід дозволить державним службовцям розробляти практичні рекомендації спрямовані на удосконалення галузевої структури промислового потенціалу на основі врахування ефективності структурних трансформацій.

7. Побудовано концептуальну модель формування інтелектуально-інноваційних кластерів, в рамках якої університет дослідницького типу розглядаються як кластероформуюче ядро. На основі запропонованої системи показників, що включає освітню, наукову та інноваційну складові проведено кластеризацію просторового розвитку промислового потенціалу із використання методу нечітких К-середніх. Це дозволило розвинути типологію промислових кластерів та виділити наступні їх види: активні, які характеризуються високою інноваційною активністю промислових підприємств та рівнем розвитку інтелектуальної складової; пасивні, в яких спостерігається низький рівень розвитку інтелектуальної складової у поєднанні з низькою інноваційною активністю промислових підприємств; контрактивні із високим рівнем розвитку економічної складової та низьким рівнем розвитку інтелектуальної; контрпасивні, в яких добре розвинута інтелектуальна складова та в незадовільному стані перебуває економічна складова. Як пріоритетний напрям просторового розвитку промислового потенціалу визначено формування змішаних

кластерів (контрактивних і контрпасивних). Налагодження ефективної взаємодії між інтелектуальною та інноваційною складовими повинно здійснюватися на засадах державно-приватного партнерства. На основі вивчення зарубіжного досвіду застосування механізму кластерної політики розроблено набір важелів державного регулювання із врахуванням виділених типів кластерів з метою формування сприятливих умов для розвитку кластеризації промислового сектора економіки. Запропонована кластерна організація розвитку промислового потенціалу важлива для керівників відповідного інституційного рівня управління з метою налагодження ефективної взаємодії між керівниками суб'єктів господарювання та керівниками університетів, наукових установ, представниками громадськості тощо.

8. Запропоновано середовищний підхід до управління розвитком промислового потенціалу, що базується на визначенні факторів-стимуляторів розвитку промислового потенціалу, активізації їх позитивного впливу та мінімізації дії негативних чинників розвитку. Шляхом побудови дворівневих економетричних моделей визначено фактори формування сприятливого інноваційного середовища для переведення промислового потенціалу на інноваційну основу розвитку. Запропоновано для виявлення залежності між показниками макросередовища та результативними показниками розвитку інноваційної компоненти промислового потенціалу використовувати наступні індикатори: розвиток наукового потенціалу; розвиток освітнього потенціалу; розвиток споживчого потенціалу; макроекономічна стабільність; розвиток бізнес-середовища; інвестиційна активність; розвиток ринку праці; розвиток інфраструктури; демографічна ситуація, екологічна стабільність. В процесі побудови відповідних економетричних моделей встановлено, що основними факторами-стимуляторами інноваційного розвитку промислового потенціалу є розвиток ринку праці та екологічна стабільність, що слід враховувати фахівцям Міністерства економічного розвитку та торгівлі України та відповідних галузевих міністерств з огляду на реалізацію концепції загального сталого промислового розвитку, що базується на досягненні збалансованої взаємодії промисловості, суспільства та навколишнього середовища.

9. Запропоновано формування концепції державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу, основною ідеєю якої є підтримання економічної безпеки країни за рахунок досягнення відповідних рівнів розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів. Її реалізація вимагає формування ефективного механізму державного управління здатного збалансувати розвиток промислового потенціалу та розроблення відповідних стратегій розвитку промислового потенціалу із врахуванням досягнутих рівнів розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів в галузевому та просторовому аспектах. Її розуміння дозволить державним службовцям підвищити ефективність управління розвитком промислового потенціалу, зважаючи на врахування взаємозв'язку "ресурс-результат" та економічну доцільність розвитку певного виду промислової діяльності.

10. Обґрунтовано доцільність оцінювати ефективність роботи механізму державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу із

застосуванням матричного методу його діагностування за переліком наступних показників: рівень економічного розвитку, рівень соціального розвитку, рівень інвестиційного забезпечення, рівень інноваційного забезпечення та рівень керованості державою розвитку промислового потенціалу. Аналізування тенденційності зміни по зазначених показниках дозволить державним службовцям підвищити якість управління та збалансувати розвиток промислового потенціалу шляхом налагодження ефективної взаємодії між його функціональними складовими.

11. В контексті реалізації концепції державного управління збалансованим розвитком промислового потенціалу згідно авторської позиції проведено групування видів промислової діяльності за рівнями розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів. Результатом застосування вищезазначеного групування стало виділення трьох галузевих груп, для яких запропоновано застосування відповідних стратегій нарощування промислового потенціалу. Зокрема, для видів промислової діяльності, які увійшли до першої групи та характеризуються збалансованим розвитком потенціалу запропоновано застосування імпортозаміщуючої стратегії з метою насичення внутрішнього ринку необхідними товарами. Для видів промислової діяльності, які належать до другої групи, рекомендовано використовувати інноваційноорієнтовану модель розвитку промислового потенціалу, результатом застосування якої має стати збільшення частки середньо- та високотехнологічної продукції та досягнення технологічного поступу в економічному розвитку країни. Для третьої групи, до складу якої увійшли найбільш ресурсоємні та енергозатратні промислові виробництва, запропоновано використовувати селективну стратегію, яка базується на виділенні пріоритетних видів промислової діяльності та їх активній державній підтримці. Експортноорієнтована стратегія розглядається як завершальна при умові формування конкурентоспроможного промислового потенціалу. Реалізація запропонованих стратегій дозволить керівникам різних ієрархічних рівнів управління модернізувати структуру промислового потенціалу, усунути непродуктивні види промислової діяльності, переосмислити визначені стратегічні пріоритети. При цьому слід пам'ятати, що стратегії стануть дієздатними тільки тоді, коли буде існувати консенсус між органами влади, громадськістю, наукою та представниками бізнес-структур.

СПИСОК ПРАЦЬ ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

1.1. Монографії

1. Станасюк, Н.С., 2018. Розвиток промислового потенціалу: економічне оцінювання, просторові аспекти, державне управління. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
2. Станасюк, Н.С. та Кузьмін, О.Є., 2016. Державне управління розвитком промислового потенціалу (теоретико-методологічні засади). В: В.В. Прохорова, ред. *Стійкий розвиток в умовах соціально-орієнтованої економіки*. Харків: Смугаста типографія. *(Особистий внесок автора: сформовано концептуальний базис*

державного управління розвитком промислового потенціалу із виділенням основних складових елементів із врахуванням ієрархічних рівнів управління та обґрунтуванням організаційних основ).

3. Станасюк, Н.С. та Кузьмін, О.Є., 2016. Фактори розвитку промислового потенціалу (концепція, місце і роль). В: В.А. Ткаченко, ред. *Инновационный менеджмент сложных социально-экономических систем*. Днепропетровск: ДУАН; Монолит. (Особистий внесок автора: сформовано факторну концепцію розвитку промислового потенціалу, що передбачає досягнення гармонійного розвитку в трьохвимірній системі координат: “ресурси – людина – простір”).

4. Станасюк, Н.С., 2016. Концептуальні засади державного управління формуванням і розвитком промислового потенціалу (європейський досвід та можливості його використання в Україні). В: *Научные ответы на вызовы современности: менеджмент, юриспруденция*. Одесса: КУПРИЕНКО СВ.

1.2. Публікації в наукових фахових виданнях України

5. *Stanasiuk, N., Shpak, N., and Hlushko, O., 2017. Tools for interpretation of economic information for a management of development of industrial potential. *Науковий вісник Полісся*, 4 (12), ч. 2, с. 117-124. (Особистий внесок автора: виокремлено інструменти управління процесом розвитку промислового потенціалу). (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Web of Science (Thomson Reuters), EBSCO, Ulrichsweb Global Serials Directory, Crossref, Google Scholar, ПІНЦ, Index Copernicus, Українська науково-освітня мережа УРАН, ResearchBib, BASE, WorldCat*).

6. *Stanasyuk, N., Kuzmin, O., and Olichovskaya, M., 2017. Application of cluster approach to the development of industrial potential: innovative policy and management support. *Economics, Entrepreneurship, Management*, 1 (4), p.41-48. (Особистий внесок автора: виділено основні переваги застосування кластерного підходу до розвитку промислового потенціалу та запропоновано напрями державної підтримки щодо формування сприятливих умов для створення промислових кластерів). (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Російський індекс наукового цитування (Росія), Index Copernicus (Польща)*).

7. *Станасюк, Н.С. та Кузьмін О.Є., 2017. Оцінювання рівня розвитку промислового потенціалу та формування стратегій його нарощування (галузевий аспект). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 14, с. 168–172. (Особистий внесок автора: проведено оцінювання рівня розвитку промислового потенціалу за видами промислової діяльності та запропоновано стратегії нарощування промислового потенціалу). (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus (Польща)*).

8. *Станасюк, Н.С., 2017. Модернізація галузевої структури промислового потенціалу. *Економіка та суспільство*, [online] 11, Доступно: <http://www.economyandsociety.in.ua> [Дата звернення 24 квітня 2018]. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus (Польща)*).

9. Станасюк, Н.С., 2017. Стратегічні орієнтири державного управління розвитком промислового потенціалу в Україні. *Науково-практичний журнал “Причорноморські економічні студії”*, 17, с. 66–70.

10. Станасюк, Н.С., 2017. Чинники формування сприятливого інноваційного середовища для розвитку промислового потенціалу в Україні. *Вісник Національного*

* Видання також входить до наукометричних баз даних.

університету “Львівська політехніка” Серія: “Менеджмент та підприємництво: етапи становлення та проблеми розвитку”, 875, с. 356–364.

11. Станасюк, Н.С., 2017. Визначення індикаторів оцінювання промислового потенціалу переробної промисловості. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка” Серія: “Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку”*, 862, с. 247–253.

12.* Stanasyuk, N.S., 2016. Structural Development of Industrial Potential of Ukraine. *Economics, Entrepreneurship, Management*, 3 (1), p. 57–61. (Міжнародна представленість та індексація журналу: Російський індекс наукового цитування (Росія), *Index Copernicus* (Польща)).

13. *Станасюк, Н.С., 2016. Інтегральне оцінювання розвитку промислового потенціалу регіонів. *Економічний простір*, 115, с. 91–98 (Міжнародна представленість та індексація журналу: Російський індекс наукового цитування (Росія), *Index Copernicus* (Польща), *Google Scholar*).

14. *Stanasyuk, N., 2016. Formation of Mechanism of the Industrial Potential Developmant State Administration. *Economics, Entrepreneurship, Management*, 3 (2), p. 77–82. (Міжнародна представленість та індексація журналу: Російський індекс наукового цитування (Росія), *Index Copernicus* (Польща)).

15. Станасюк, Н.С., 2016. Економетричне моделювання розвитку інноваційної складової промислового потенціалу. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*, [online] 3, Доступно: <http://easterneurope-ebm.in.ua> [Дата звернення 20 квітня 2018].

16. *Станасюк, Н.С. та Глушко, О.В., 2016. Генеза понятійно-категорійного апарату дослідження промислового потенціалу. *Науковий вісник національного лісотехнічного університету України. Серія: економічна*, 26 (2), с.109-115. (Особистий внесок автора: уточнено понятійно-термінологічний апарат дослідження промислового потенціалу із врахуванням таких базових понять як “ресурси”, “можливість”, “система” та “результат”). (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus* (Польща), *WorldCat*).

17. Станасюк, Н.С., 2016. Промисловий потенціал та тенденції його розвитку в Україні. *Вісник Одеського національного університету. Серія: економічна*, 8 (50). с.46-49.

18. Станасюк, Н.С., 2016. Аналізування факторів впливу на розвиток промислового потенціалу. *Глобальні та національні проблеми економіки*, [online] 12. Доступно: <http://www.global-national.in.ua> [Дата звернення 20 квітня 2018].

19. Станасюк, Н.С., 2016. Умови розвитку промислового потенціалу України. *Глобальні та національні проблеми економіки*, [online] 13. Доступно: <http://www.global-national.in.ua> [Дата звернення 20 квітня 2018].

20. Станасюк, Н.С., 2016. Методологічні аспекти оцінювання промислового потенціалу. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія “Проблеми економіки та управління”*, 847, с. 261–267.

* Видання також входить до наукометричних баз даних.

21. Stanasyuk N., 2016. Integrated evaluation of national industrial potential. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія "Логістика"*, 848, с. 82–88.

22. Станасюк, Н.С., 2016. Формування промислових кластерів як перспективний напрям розвитку промислового потенціалу. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Менеджмент та підприємництво: етапи становлення та проблеми розвитку"*, 851, с. 110–117.

23. Станасюк, Н.С., 2016. Методичний підхід до оцінювання рівня розвитку промислового потенціалу. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку"*, 858, с. 59–66.

24. Станасюк, Н.С. та Грицай, О.І., 2014. Розвиток системи облікового забезпечення процесу управління витратами на інновації промислового підприємства. *Науковий вісник національного лісотехнічного університету України: Серія економічна*, 24.11, с. 293-299. (Особистий внесок автора: сформовано інформаційне забезпечення процесу управління інноваціями).

25. Станасюк, Н.С. та Марущак, О.Я., 2010. Аналіз маркетингового потенціалу підприємства в контексті стратегічного підходу. *Науковий вісник національного лісотехнічного університету України. Серія економічна*, 20.7, с. 225-228. (Особистий внесок автора: визначено основні етапи проведення стратегічного аналізу маркетингового потенціалу).

26. Станасюк, Н.С. та Угольков, Є.О., 2010. Концептуальні основи стратегічного аналізу. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. Серія економічна*, 20.4, с. 268-272. (Особистий внесок автора: узагальнено концептуальні підходи до трактування економічної сутності потенціалу та визначено його елементно-структурні складові як об'єкта стратегічного аналізу).

27. Станасюк, Н.С., 2009. Аналіз стратегічного планування місцевого розвитку. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку"*, 647, с. 212-217.

1.3. Публікації в наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз даних

28. Stanasiuk, N., Kuzmin, O. and Shpak, N., 2017. Innovation Clusters as an Important Factor Providing Industrial Potential. *Econtechmod*, 6 (1), p.71-80. (Особистий внесок автора: Побудовано концептуальну модель формування інтелектуально-інноваційних промислових кластерів, проведено дослідження просторової концентрації інтелектуальної та інноваційної складових промислового потенціалу, розвинуто типологію промислових кластерів). (Міжнародна представленість та індексація журналу: *VazTech, Index Copernicus (Польща)*).

29. Станасюк, Н.С., 2016. Структурування промислового потенціалу. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*, 1 (117), с.101-104. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus (Польща)*).

30. Станасюк Н.С., 2016. Ресурсна структура промислового потенціалу. *Научные труды SWorld*, 8 (1), с.14-18. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Російський індекс наукового цитування (Росія)*).

1.4. Опубліковані праці апробаційного характеру

31. Станасюк, Н.С., 2017. Індикатори оцінювання виробничо-господарської складової промислового потенціалу. В: *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні: XIII науково-практична конференція*. Львів, Україна, 27 - 31 Березень 2017. Львів: Навчально-науковий Інститут підприємництва та перспективних технологій Національного університету “Львівська політехніка”.

32. Станасюк, Н.С., 2017. Удосконалення нормативно-правового забезпечення державного управління розвитком промислового потенціалу на засадах державно-приватного партнерства. В: *Сучасні шляхи стабілізації фінансово-економічного стану країни: Міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 26-27 травень 2017. Львів: Львівська економічна фундація.

33. Станасюк, Н.С., 2017. Пріоритетні напрями організації співпраці держава-університети-промисловість. В: *Сучасний фундамент розвитку національної економіки: Міжнародна науково-практична конференція*. Київ, Україна, 2-3 червень 2017. Київ: Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського.

34. Станасюк, Н.С., 2017. Формування інноваційної атмосфери в регіонах України. В: *Innovative Economy: Processes, Strategies, Technologies: International Conference*. Kielce, Poland, 27 January 2017. Kielce: Baltija Publishing.

35. Станасюк, Н.С., 2017. Державне регулювання інноваційного розвитку промислового потенціалу з позиції кластерного підходу. В: *Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки: IV Міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 18–19 травень 2017. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

36. Станасюк, Н.С., 2017. Соціально-трудова складова промислового потенціалу України. В: *Economy and Society: A Modern Foundation For Human Development. II International Scientific Conference*. Leipzig, Germany, 23 June 2017. Leipzig: Baltija Publishing.

37. Станасюк, Н.С., 2016. Аналізування принципів формування і розвитку промислового потенціалу. В: *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні: XII Науково-практична конференція*. Львів, Україна, 4 - 8 Квітень 2016. Львів: Навчально-науковий Інститут підприємництва та перспективних технологій Національного університету “Львівська політехніка”.

38. Станасюк, Н.С. та Оліховська, М.В., 2016. Державне управління розвитком промислового потенціалу: європейський досвід України. В: *Управління економічними процесами на макро- і макрорівні: проблеми та перспективи вирішення. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція молодих вчених*. Львів, 14 -15 квітень 2016. Львів: НУ “Львівська політехніка”. (Особистий внесок автора: обґрунтовано можливості застосування європейського досвіду державного управління розвитком промислового потенціалу в умовах України).

39. Станасюк, Н.С., 2016. Оцінювання інноваційного потенціалу як невід’ємної складової промислового потенціалу. В: *Управління інноваційним процесом в Україні:*

економічні, соціальні та політичні трансформації: VI Міжнародна науково-практична конференція. Львів, Україна, 19-21 травень 2016. Львів: НУ “Львівська політехніка”.

40. Станасюк Н.С., 2016. Показники оцінювання розвитку промислового потенціалу. В: *Інновації та трансфер технологій: VII науково-практична конференція*. Дніпропетровськ, Україна, 25-27 травень 2016. Дніпропетровськ: НГУ.

41. Станасюк Н.С., 2016. Дослідження категорії “розвиток промислового потенціалу”. В: *Перспективи розвитку національної економіки. III Міжнародна науково-практична конференція*. Запоріжжя, Україна, 9-10 вересень 2016. Запоріжжя: ГО “СІЕУ”.

42. Станасюк, Н.С., 2016. Інноваційний розвиток промислового потенціалу. В: *Економічний механізм управління інноваціями: методологія, теорія та практика: Міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 16-17 вересень. 2016. Львів: Львівська економічна фундація.

43. Станасюк, Н.С., 2016. Концепція комплексного економічного оцінювання розвитку промислового потенціалу. В: *Пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку держави та регіонів: Міжнародна науково-практична конференція*. Дніпро, Україна, 16-17 вересень 2016. Дніпро: НО “Перспектива”.

44. Станасюк, Н.С., 2016. Визначення основних факторів впливу на розвиток промислового потенціалу. В: *Фінанси, банківництво, страхування: Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених*. Львів, Україна, 22-23 вересень 2016. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

45. Станасюк, Н.С., 2016. Прогнозування факторів розвитку промислового потенціалу. В: *Розвиток сучасних міжнародних економічних відносин: фінансово-економічні та соціальні чинники: Міжнародна науково-практична конференція*. Одеса, Україна, 23-24 вересень 2016. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова.

46. Станасюк, Н.С., 2016. Вплив структурних змін на розвиток промислового потенціалу. В: *Маркетинг та логістика в системі менеджменту: XI Міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 3-5 листопад 2016. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

47. Stanasyuk, N. and Gryniv, T., 2015. Podejście koncepcyjne do zarządzania kosztami przedsiębiorstwa. В: *Wybrane zagadnienia współczesnej rachunkowości w Polsce i na Ukrainie: Międzynarodowa konferencja naukowa*. Lublin, Polska, 21-22 maja 2015. Lublin: Uniwersytet Marii Curie –Skłodowskiej (Особистий внесок автора: обґрунтовано концептуальні підходи до управління витратами підприємств).

48. Станасюк, Н.С. та Біжок, А.І., 2014. Управління економікою держави в умовах євроінтеграції. В: *Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. молодих вчених*. Львів, Україна, 11-12 квітень 2014. Львів: НУ “Львівська політехніка” (Особистий внесок автора: проаналізовано можливості інтеграції України у ЄС).

49. Станасюк, Н.С., 2011. Дослідження основних концепцій стратегічного управління. В: *Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю*.

VII Міжнародна науково-практична конференція. Черкаси, Україна, 18-20 травень 2011. Черкаси: Черкаський державний технологічний університет.

50. Станасюк, Н.С., 2009. Підвищення ролі громадськості в проведенні стратегічного планування у містах. В: *Наукові дослідження – теорія та експеримент, 2009. V Міжнародна науково-практична конференція*. Полтава, Україна, 18-20 травень 2009. Полтава: “ІнтерГрафіка”.

51. Станасюк, Н.С., 2006. Методичні основи реформування адміністративно-територіального устрою. В: *Земельні відносини і просторовий розвиток: Міжнародна науково-практична конференція*. Київ, Україна, 13-14 квітень 2006. Київ: РВПС України НАН України.

АНОТАЦІЯ

Станасюк Н.С. Економічне оцінювання та державне управління розвитком промислового потенціалу. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2018.

У дисертаційній роботі запропоновано нове концептуальне вирішення науково-практичного завдання – вдосконалення теоретико-методологічних та методико-прикладних засад економічного оцінювання розвитку промислового потенціалу та розроблення на цій основі концептуальних засад державного управління, спрямованих на його збалансований розвиток. Сформовані методологічні положення з проведення комплексного економічного оцінювання стану та рівня розвитку промислового потенціалу в галузевому та просторовому аспектах базуються на виділенні вхідних та вихідних індикаторів в розрізі відтворювальних та забезпечувальних складових, що дозволило виокремити два інтегральні показники рівня його розвитку (відтворювального та реалізованого потенціалів). Як основні стратегічні орієнтири державного управління розвитком промислового потенціалу визначено: створення сприятливого макросередовища, здатного активізувати інноваційну активність промислових підприємств; модернізацію галузевої структури промислового потенціалу із врахуванням досягнутих рівнів розвитку відтворювального та реалізованого потенціалів та збалансування просторового розвитку на основі налагодження активної взаємодії між інтелектуальною та інноваційною складовими промислового потенціалу.

Ключові слова: промисловий потенціал, складові, збалансований розвиток, показники оцінювання, індикатори, інтелектуально-інноваційні кластери, концепція державного управління, механізм державного управління, стратегії розвитку.

АННОТАЦИЯ

Станасюк Н.С. Экономическое оценивание и государственное управление развитием промышленного потенциала. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.03 - экономика и управление национальным хозяйством. - Национальный университет «Львівська політехніка» Министерства образования и науки Украины, Львов, 2018.

В диссертационной работе предложено новое концептуальное решение научной-практической задачи - совершенствование теоретико-методологических и методико-прикладных основ экономического оценивания развития промышленного потенциала и разработка на этой основе концептуальных основ государственного управления, направленных на достижение его сбалансированного развития. Сформулированы методологические положения к проведению комплексного экономического оценивания развития промышленного потенциала в отраслевом и пространственном аспектах, основанные на выделении входных и выходных индикаторов в разрезе воспроизводственных и обеспечивающих составляющих, что позволило выделить два интегральные показатели уровня его развития (воспроизводственного и реализованного потенциалов). Как основные стратегические ориентиры государственного управления развитием промышленного потенциала определены: создание благоприятной макросреды, способной активизировать инновационную активность промышленных предприятий; модернизацию отраслевой структуры промышленного потенциала с учетом достигнутых уровней развития воспроизводственного и реализованного потенциалов и сбалансирование пространственного развития на основе налаживания активного взаимодействия между интеллектуальной и инновационной составляющими промышленного потенциала.

Ключевые слова: промышленный потенциал, составляющие, сбалансированное развитие, показатели оценивания, индикаторы, интеллектуально-инновационные кластеры, концепция государственного управления, механизм государственного управления, стратегии развития.

ANNOTATION

Stanasiuk N.S. Economic Evaluation and State Administration of Industrial Potential Development. - On the rights of manuscript.

A dissertation for obtaining scientific degree of Doctor of Economic Sciences. Speciality 08.00.03 – Economics and Management of National Economy. – Lviv Polytechnic National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2018.

New conceptual solution of scientific-practical task of improvement of theoretical and methodological as well as practical principles of economic evaluation of the potential development is offered in the scientific work; conceptual principles of state administration aimed at reaching innovative vector of development were worked out on this basis.

The conceptual-terminological nomenclature of industrial potential research is specified paying attention to the following basic notions "resources", "possibility", "system" and "result", which are the basis of the main definition. Peculiarities of

interpretation of "industrial potential" concept of different time periods were under consideration and the selection of the conceptual approaches to interpretation of its economic essence was conducted on this basis. The following approaches, resource, hypothetical, system and result, to structuring of the definition "industrial potential" are specified on the basis of its content. Improvement of its internal architectonics is based on the integrated approach to understanding of its economic essence and involves selection of reproductive and providing constituents, their balanced cooperation is the basis for development.

In the context of the defined components, the system of indexes of economic evaluation of industrial potential has been worked out by input and output indicators. Thus, it is offered to differentiate reproductive and realized industrial potentials, that represent potential and used possibility accordingly. Their evaluation by the offered modified Harrington's scale will allow to group types of industrial activity and administrative-territorial units in order to make a conclusion about the level of industrial potential development both in branch and spatial aspects and will provide an evaluation comprehensiveness.

Factor conception of industrial potential development is introduced. Priority of functioning of separate factors was grounded to be changing during national economy development, caused by the change of approaches to the essence content of industrial potential and different stages of evolutionary development of state economy. Tendencies of main influence factors are analyzed. Evaluation methodology of structural changes efficiency in the industrial sector of economy is improved.

It was found out that processing industry occupies the leading position by the level of development of both reproductive and realized potential. Comparison of the obtained results in dynamics allowed to make a conclusion about the gradual capacity growth of processing industry and decrease of rough manufacturing and energy consuming industrial productions. Taking into account the strategic meaning of processing industry for economic development of the country, the analysis of the level of industrial potential development of certain types of processing activity was conducted and tendency of its changes was defined. High level of both reproductive and realized potential was found in production of computers, electronic and optical products, and basic pharmaceutical medications, that confirms technological advancement in structural transformation of industrial potential. However, the obtained results indicate that most types of industrial activity have low level of reproductive potential that may have disastrous consequences in future.

The results of the conducted evaluation can be taken into account for the improvement of the branch structure of the national industry and creation of effective component structure of industrial potential towards the development of priority types of industrial activity and increase of its competitiveness.

As a result of comprehensive evaluation of spatial development of industrial potential, it was found out, that, by the integral development index of both reproductive and realized industrial potential, Zaporizhzhia oblast rank the first place, which is the leading center of industrial development in Ukraine today. Obtained results indicate the

existence of considerable spatial asymmetry in the development of industrial potential due to the peculiarities of economic development of administrative-territorial units, differences of their specialization and imperfection of economic policy of the state. Creation of intellectually-innovative clusters of mixed type is considered to be a modern fundamental of the industrial potential development that will promote the transfer of innovations, the increase of competitiveness of spatial development and national economy on the whole. The state, as the third participant of the cluster, must play the role of the regulator of cooperation. The levers of state stimulation of the industrial potential development on the innovative basis were offered for the defined types of intellectually-innovative clusters.

The main strategic targets of the state administration are: creation of favourable macromedia able to activate innovative activity of industrial enterprises; modernization of branch structure of industrial potential, taking into account the attained levels of development of reproductive and realized potentials and balance of spatial development on the basis of building active cooperation between intellectual and innovative components of the industrial potential.

Conception of state administration is offered, in the context of which, the balanced development of the industrial potential should be considered as an integrative combination of reproductive ability of its interconnected components that provide the processes of formation and increase of the potential, whereas their changes cause development, and the economic effect, obtained from their usage, that indicates practicality of application of certain type of resources in the process of industrial production. A system of indicators for assessing the effectiveness of the mechanism of state management of a balanced development of industrial potential has been worked out and a matrix method for its diagnosis based on certain indicators has been developed. In the context of the implementation of the concept of public administration balanced development of industrial potential according to the author's methodology, grouping of types of industrial activity was conducted by the development levels of reproductive and realized potentials. The result of the above-mentioned grouping was the distinguishing of three branch groups, application of certain strategies of industrial potential growth was offered for each of them.

Key words: industrial potential, components, development, evaluation indicators, comprehensive economic evaluation, intellectual-innovative clusters, state administration concept, state administration mechanism, development strategies.